

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB, ILICA BROJ 31 III. KAT.
 RUKOPISI SE NE VRAĆAJU.

PRETPLATA: GODIŠNJE K 60.—, POLUGOD. K 30.—, ČETVRTGO
 K 15.— POJEDINI BR. 2 K.— IZLAZI TRI PUT MJESEČNO.

Radi isključenja tipografskih radnika zaostalo je izlaženje našega lista. Zaostale brojeve naknadit ćemo proširenim opsegom narednih brojeva.

Masaryk.

K njegovoj sedamdesetgodinjici.

— a. l. — Muževi na najvišim visovima spoznavanja, s najčišćom etskom orijentacijom, s najširim dubokim osjećajima za socijalnu pravdu, bili su nam prijatelji. Prijatelji iz svoje unutarnje nužde, nesentimentalni, ne za volju izvjesnih lozinka.

Uz anglosasku rasu nalazimo ih najvećma u onih Slavena, koji su najizrazitije slavenski, najotporniji protiv germansko-arijske preuzetnosti, imunizovani protiv nje.

U Češkoj su to bili muževi poput Krejčija, Mahara, Radla. U prvom redu Masaryk.

Ima ljudi i danas, koji će u neodoljivoj svojoj u nutarnjoj istinitosti kriknuti istinu u svijet, spremni da se za nju dadu razapeti na krst ili spaliti na lomači.

Masaryk nije bio zaštitnik Židova, kad je digao svoj čisti glas u Hilsnerovu procesu. Bio je samo borac za pravdu, jednako kao što nije bio samo Slaven, nego u prvom redu čovjek, kad je raskrinkao praktike jedne odvratne diplomacije za veleizdajničkog procesa u Zagrebu i Friedjungova u Wienu.

Njegove duboke, uvijek jake, uvijek bezuslovne simpatije za cijonski pokret židovskoga naroda, koje je svakom prilikom očitovao, samo su nužna posljedica njegove lične, u najvišem smislu riječi čovječanske, unutarnje nužde, koja ga je stavljala na stranu onih, koji se bore za etške preporode, bore sami za sebe, da se izbave iz fizičkog i moralnog robovanja u višu i ljepšu zajednicu.

Ljubiti svoj narod ne znači mrziti drugi narod. Istinski ljubiti rodjeni narod znači izbaviti ga, da razvije sve svoje energije, u prvom redu čudoredne, izbaviti ga u više dostojanstvo i višu samosvjest, a ne stvarati ograde mržnje, koja je poniženje dostojanstva i dokazuje slaboću samosvijesti.

Dok ima Masaryka, mi možemo patiti od niske mržnje, ali imamo i objektivno mjerilo — pored našeg subjektivnog — da je prezremo svojom čudorednom samosvijesti.

Naš poklon i naše želje k sedamdesetgodinjici Masarykovo namijenjene su Čovjeku, što no mu visinu ne obilježuje predsjednička stolica republike nego vidno visoki pjeđestal, koji mu je izgradio po spoznanju i čudorednoj snazi veliki duh: Masaryk.

Savez Cijonista Jugoslavije odaslao je predsjedniku Česko-slovenske republike dru. T. G. Masaryku prigodom njegova 70. rođendana slijedeću brzozjavnu čestitku: „Predsjedniku česko-slovenske republike doktoru Masaryku

Praha

Borcu za ideale čovječanstva, slobodu potlačenih naroda, prijatelju je vrejskog naroda i cijonističkog pokreta časti se prigodom proslave sedamdesetog rođendana podastrijeti srdačne čestitke uz izraz dubokog poštovanja i blagodarnosti

Savez Cijonista Jugoslavije
za predsjednika dr. Jacobi.

Savez Židov. Omladinskih Udruženja kraljevstva SHS odaslao je istom prigodom slijedeći brzozjav:

Predsjednik česko-slovenske republike
doktor Masaryk

Praha

Savez Židovskih Omladinskih Udruženja Kraljevstva SHS u Zagrebu oduševljeno prihvaća zgodu, da Vam se čestitajući prigodom Vaše sedamdesetgodinjica zahvali na Vašem neumornom zauzimanju za potlačene narode a za slobodu i ravnopravnost jevrejskog naroda napose

Za izvršni odbor
Tolnauer predsjednik“.

Političko osvještavanje *)

U času, kad ove retke pišemo, saznali smo, da je česko-slovačka narodna skupština prihvatila s odobravanjem referat narodnog socijaliste profesora Fr. Krejčija da se Židovima priznaju minoritetska prava u smislu narodnoga samoodređjeljenja. U politici — reče Krejči — moramo sa Židovima računati kao s narodom.

Mlađi, osviješteni židovski naraštaj u Češkoj izvjestio je sebi ovo priznanje, koje stvara atmosferu istinske javnoće i čestite iskrenosti. Ovo ispovijedanje rođene narod-

*) Obustava štampanja našega lista usljed isključenja tipografskih radnika uzrokom je, što o političkoj orijentaciji u povodu aktuelnih općinskih izbora pišemo u zadnji čas. Usljed toga ne možemo ni tretirati ovoga pitanja onom iscrpivosti koju bi mu valjalo posvetiti.

nosti znači: „U istinu i s punom odgovornosti biti ono, kao što si se rodio, znači uzdržati židovstvo kao živo, stvaralačko narodno biće i htjeti ga osloboditi iz njegove nezdrave duševne, moralne i gospodarske situacije“, (Selbstwehr, Prag.)

U nas još nema prave aktivnosti u pogledu stvaranja jedne jasne i iskrene političke orijentacije Židova. Teoretski je mladi i svijesni naš naraštaj na čistu, koje političko stajalište proizlazi iz njegove bezuslovne afirmacije židovstva. Naše nacijsko židovstvo otklanja kompromise, koji bi bili na uštrb istinitosti naše nutrinje, za koju se naprežemo, da je u sebi dostignemo i da je prema vani manifestujemo. Mi hoćemo — zahtjev je to naše časti — da se u našu bezuslovnost vjeruje, nama je čudoredna nužda, da steknemo sami vjeru u jakost istinske iskrenosti u sebi.

Orijentaciju starije židovske generacije mogli bismo nazvati egzo-orijentacijom: orijentacijom prema zahtjevima, koji su dolazili s polja, orijentacijom prilagođivanja, mimikrije, asimilacije. To se više uopće ne može nazvati orijentacijom. Za orijentaciju treba jedan kompas; oni ga nemaju. Oni su poput seizmografa, koji crta drhtave linije i dolazi iz ravnoteže i od najslabijeg potresa. Orijentacija mora da dolazi iz unutrašnje središnjosti, iz duševne jednovitosti; mora da bude endo-orijentacija, hoćemo li, da bude istinska i čudoredna.

Masa nije herojska; moralna bezuvjetnost, karakterno koracanje u ravnome pravcu prema ciljevima čudorednoga spoznanja, svojstvena je samo malim zajednicama unutar društva. Židovska masa nije bolja u tome od svake druge mase. Mase tromo koracaju napred u pravcu prema idejnim i čudorednim višim narodnim i društvenim ciljevima. Put do njih valja im posuti mekom, koja će ih mamiti.

Svijet može da dospije do čudorednog ozdravljenja istom onom, kad bude spoznao, da su dojakošnji neiskreni, diplomatski-himbeni, kompromisni i oportunistički metodi politike rastrovali svaku mogućnost

jedne harmonijske zajednice između naroda stvarajući atmosferu nepovjerenja, bojazni od zamki, protiv koje su se oružali prevarom i bajonetama. Ali svijet može da dospije i do praktički jedino mogućeg načina, kako da se izbjegne socijalnim i ekonomskim katastrofama, ako bude spoznao, da je jedna moralna politika, iskrena u sebi i iskrena prema vani, jedina praktična garancija ne samo čudoredne već i utilitarne dobrobiti.

Nama Židovima mora biti jasno, da nam se tako dugo ne može vjerovati, dogod svoju orijentaciju — bolje re i dezorijentaciju — udešavamo prema tome što će reći drugi. To znaši bezindividualnost podići do principa, znači amoral, jer čudoredne kriterije može da razaznaje samo subjekt, a ne objekt, kojim upravljaju spoljašnja pokretala. Svaki pojedinac drugih naroda osjeća nas mečim drugim nego što je on. U svakome pojedinome Židovu, — ma koliko prikrijavao svoje podrijetlo, ma koliko se naprezao, da šovenskim vikanjem uguši nemirni glas u sebi i janjičarskom revnosti da bude veći imperijalista od sinova naroda, kojemu hoće da se asimiluje — živi osjećanje, da je drugovačiji. Moralna bolest nametljivog asimilovanja rastroja mu živce i izvrgava ga preziru.

U najboljem slučaju živi u iluzijama, koje može da ima jedino zato, jer zatvara oči pred tim, da mu se vrata u drugu narodnu sferu otvaraju samo onda, kad to iziskuje korist drugih. Takova jedna prilika su izbori, jagma za mandatima, partijski interesi. I tu dolazimo do negativnih razloga, koji nam nalažu, da u unutarnjoj politici tražimo i manifestujemo svoju sopstvenu orijentaciju.

Građanske partije u kraljevstvu Srba, Hrvata i Slovenaca orijentovane su etnički. One toga — bar do izbora — nijesu tajile i one su to — bar u momentu prvog zanosa nakon sloma bivše austro-ugarske monarhije — jasno dokumentovale time, što u svoje redove nijesu primale ni onih Židova, koji su bili istaknuti protivnici narodnoga židovstva, protivnici do infam-

nosti. Identifikujući narod s vjerom one su govorile uvijek o narodu triju vjera. One su, što više, kad su bile na vladi, činom otklanjale saradnju Židova, a ne treba suviše osjećajnog uha, te se redom u svim organima svih građanskih partija, u rezolucijama, pa i u šutnji kod očitih protužidovskih djela vlade ili mase — izgoni, pljačka — razabrao posve jasni otklon Židova. Ako je koji Židov bio potpredsjednik ili član kakova partijskoga kluba, njegova je stvar, da li se osjećao moralno dobro; no nijesmo samo mi Židovi, nego su i nežidovi za cijelo spoznavali neiskrenost toga odnošaja. Prirodno je, da se svako uplitanje židovskoga elementa u rješavanje etničkih pitanja drugoga naroda moralo smatrati u najmanju ruku netaktnim. Prirodna je — u tom pogledu — odbojnost prema elementu etnički drugomu i drugojačijem, pa je moralo djelovati ne samo na nas, nego na svakog iskrenog čovjeka odvratno, kad smo gledali izvjesne grupe židovstva, kako tik nakon državnog ujedinjenja postadoše od Hrvata Jugoslaveni, da se opet obrate iz Jugoslavena u Hrvate, kad se konjunktura promijenila. Na posljedku to je bilo dosta logično, jer bar u pogledu Slovenaca moradoše spoznati, da ih nikad ne će priznavati članovima svoje etničke zajednice.

Nama, narodnim Židovima, bila je naša pozicija u prvom času jasna. Mi smo svoje stajalište istakli u spomenicama narodnim vijećima i u zaključcima naše cionističke zemaljske konferencije. Nama je bilo jasno, da je preče od formalnog priznanja našega samoodređenja to, da sami sebe odredimo. Pa tako i u politici. Po svojoj židovskoj orijentaciji mi ne mogosmo drugo, već bezuslovno željeti, da se ostvare težnje, koje idu za potpunom jednovitosti naroda, čije oslobođenje od stranih veza ne bi imalo nikakva čudorednoga smisla, kad bi se te težnje ičim kušale paralizovati. Ali ovo je stvar, u kojoj svako drugi smije da bude partija, samo mi ne!

I time je naš položaj i negativno određen. Moralni je imperativ, da saradujemo

Židovsko pitanje kao kulturno pitanje.

„Židovsko pitanje kao kulturno pitanje“ rješava g. Božo Lovrić u jednome stupcu i nekoliko redaka „Savremenika“ (broj 4. godišta 1920.) Čitaoci neka tu „studiju“ — što li ima da bude? — pročitaju ondje. Ovdje ćemo iznijeti u glavnome njezinu sadržinu.

Duševni pregaoci teže od reda svi, da se oslobode grada i vrata na selo. Ostali se ljudi gone, uništavaju jedan drugoga, žure se, da prevare brata, a za zlatniš upropašćuju i rodenog oca. Glavno im je posao, a ne mare, da li su time upropastili pojedinca, zemlju, narod, državu. Nečudoredni su, jer zaziru od rada i jer izgubiše doticaj s hraniteljicom zemljom. „Židi su im, i u tome, (u čemu još?) vrhovni učitelji. Nismo proti Židima kao narodu: mi pobijamo jedino njihov nazor na svijet... Za njih je zemlja riječ bez značenja... Bez korijena su i s toga bez domovine... Došljaci su, koji misle samo na svoju korist. Kupuju ne samo stvari već i ljude. Trguju s mislima i s mozgovima i kupuju čak i pjesničko nadahnuće i izrabljuju ga u svoje svrhe. Željni su naobrazbe, ne iz čisto

idealnih razloga već iz proračunanosti, da s pomoću kulture dostignu svoju svrhu. U tom pogledu ništa im nije sveto. Ruke koje nisu kosile, koje nisu proizvodile: ne blagosiljaju već proklinju. Bez posla nema hljeba, a bez hljeba nema ni vjere u Boga. Žele li se preporoditi, treba da se povrate k proizvodnom radu i zemlji. S tim povratkom riješit će se i jedno veliko svjetsko pitanje. S tim povratkom nestat će i materijalizam.

„Najljepši je dokaz, da su istinite ove moje riječi: Židovska umjetnost. Većina glumaca i pjevača potieču iz židovskih obitelji. To im je najkraća cesta, da se obogate. Od istog je porijekla i većina novinara. Svi najveći njemački listovi u njihovim su rukama. Obogatiti se i s pomoću novaca kupiti savjest i najsavjesnijih ljudi (!), to im je konačna svrha. Šire i kulturu, al ta je kultura polovična i kozmopolitska i to u najgorem značenju te riječi... tu progovaraju i interesi, katkada i idealno obojadisani, ali uvijek trgovački interesi. I čita va njemačka kazališna režija u židovskim je rukama. Max Reinhardt...“

„Za dokaz, da je naša tvrdnja istinita, spomenut ćemo... Gustava Mahlera...“

najidealniji tip modernog Žida... unio novi duh... neumorni radnik, da zadovolji umjetničke svoje želje, nije štedio ni zdravlja... Ali... on više računa, nego li stvara... Skoro sve njegove radnje plodovi su mozga... nedostaje mu doticaj s hraniteljicom zemljom... Smetana je, što i češka zemlja i zato je velik“.

Tako. Sad je front zatvoren od lijevoga krila: „Narodne politike“ i „Hrvatske obrane“ do desnoga krila: „Savremenika“. U stvari isti inzulti, koji tek jednom proističu iz konfesijske, drugi put iz rasne prepotencije. Jedni crpu iz „ideologije“ hrišćansko-socijalnoga „Reichsposta“, drugi iz pragermanskog „Houstona Stewarta Chamberlaina“. Pored svih „dokaza“ gosp. Lovrića i baš usljed takovih „dokaza“, koji su suviše infantilni, a da bi dostajali srcu i najokorelijeg antisemiste, jasno izbija mržnja, koja nije umjela naći ni otmenu „intelektualnu“ formu. Prije kojih deset godina ekscerpirao je g. Stjepan Radić u „Kolu“ Maticu Hrvatske kud i kamo spretnije Chamberlaina.

Židovi su vrhovni učitelji ostalih ljudi u zaziranju od rada, u međusobnome uništavanju, u varanju brata i upropašćivanju

oko dobrobiti državne zajednice. Ovog našeg unutarnjeg postulata ne smije da paralizuje ni sva mržnja, sav asemitizam današnjeg društva. Ali jednako je moralni imperativ i to, da ispovijedamo svoju boju, za koju i onako niko drugi nije slijep, do li izvjesni židovski krugovi. Ima u okviru općih interesa i naših sopstvenih, interesa u prvom redu duševnih i čudorednih, interesa časti i dostojanstva naše nacijske individualnosti.

Izbori su prilika, da to istaknemo. Općinski izbori, koji su pred vratima, dat će prilike, da ondje, gdje je to moguće, izademo u političku javu kao individualnost, manifestujući to svojim listinama i glasanjem za njih. Uspjesi ne će biti znatni; uzgoj naših masa do samopoštivanja nije još prodro u sve krugove židovstva. No i nije toliko važan efekt, koji se očituje u postizavanju mandata; spoljašnja korist za židovstvo ne će biti od toga znatna. Ali to su prvi koraci do političke autoemancipacije i mi od nje iščekujemo unutrašnje oslobođenje od jedne kratkovidne politike vječitog prilagođivanja drugima. A gdje god svijesni Židovi ne mogu da istupaju kao zasebna izborna skupina, oni će znati, da im je dužnost odlučiti se kao nacijski individualitet te to jasno i nedvoumno istaći, spremni na saradnju s drugim grupama, a da se njima ne zapišu, ako im te grupe daju moralnu garanciju, da podupirući ih, ne povređuju svoga samopoštovanja, a uz to faktičnu garanciju mogućnosti saradnje u udesu države uz respektovanje etničkoga individualiteta židovstva.

Sjednica velikog akcionog odbora cionističke organizacije.

(11. februara 1920.)

U dvorani za konferencije cionističkog centralnog ureda u Londonu otvorio je sjednicu svečano jevrejskim govorom Sokolov izrazivši radost, da se prvi put nakon što je buknuo rat sastaje sjednica velikog akcionog odbora, u kojoj, uz malo izuzetaka nekih članova, koji su bili lično

spriječeni, mogoše se skupiti svi članovi akcionog odbora. Riječima duboke žalosti i neprolazne zahvalosti spominje se smrti Davida Wolfsohna, dra Jehiela Členova, dra. Heymana i dra. Adolfa Standa.

Dr. Hantke saopćuje imena članova velikog akcionog odbora, koji sjednici pribivaju uz sve članove užeg akcionog odbora, a osim njih Nordau, Feiwel i Struck, predstavnici cionističkih banaka i Židovskog Narodnog Fonda, a očekuju se kao strukovnjaci za pojedina pitanja Ruppin, Halpern i Adolf Boehm. Zapriječeni su od članova akcionog odbora Usiškin, dr. Rosenbaum i ing. Kessler. Nadalje saopćuje, da su pozvani delegati pojedinih federacija, jer se godišnja konferencija morala otkazati, a potrebno je, da se federacijama u većoj mjeri no dojako dadu najvažnije informacije.

Jean Fischer traži, da posebna sjednica akcionog odbora stvori zaključak o pripuštanju delegata, koji nijesu članovi akcionog odbora. Dr. Marmorek prigovara, što nijesu pozvani svi prijašnji članovi akcionog odbora.

Čita se pozdravni telegram Usiškina iz Jeruzalima. Na to daje dr. Weizmann politički izvještaj.

Ustanovljuje, da se u najkraće vrijeme mora računati s podjeljenjem mandata, čije je preciziranje posljedak potankih vijećanja sa svim cionističkim organizacijama i predstavnicima, a i sa zastupnicima engleske vlade, koja se saglašava s predloženim nacrtom o mandatu. Najvažnije još neriješeno pitanje je pored mandata pitanje granica, o kojemu je naša organizacija raspravljala sa svim vladama, koje dolaze u obzir, pa ima nade, da će posljedak odgovarati životnim potrebama židovske narodne domaje i zdravog ekonomskog razvitka. Prelazeći na položaj u Palestini ističe, da je neočekivano oduljeno prelazno doba dovelo usljed posljedica spojenih sa sistemom vojničke okupacije do veoma teške ekonomske situacije. U posljednje doba sklonuli smo administraciju u Pale-

stini na prihvata izvjesnih planova, koji već sad prije konačnog uređenja političkih pitanja, dozvoljavaju početak opsežnog obnovnog rada, čime se dokrajčuje dojakošnje nepovoljno stanje. Drugi znak preokreta na bolje jest misija Herberta Samuela, čiju važnost Weizmann razlaže.

Žali, da sjednici ne pribivaju predstavnici američke cion. organizacije, spriječeni velikom finansijskom akcijom. Podsjeća na to, da je ta organizacija uzdržavala za ekonomske i političke krize cionističku organizaciju, a i sad namiruje 80% izdataka cijele organizacije, osobito u Palestini. Tek iza nje dolazi Engleska, Južna Afrika i Kanada. Predlaže, da se Brandeisu i američkoj cion. organizaciji za njihov rad izrazi osobita zahvala akcionog odbora. Napokon naglašava potrebu organizovanja rada za Ž. N. F. i bankovne institute i svršava sa željom za uspješan rad. Nema ništa protiv potanke i oštre kritike, ali neka svoje zahtjeve omjeri o mogućnosti.

Sokolov izvješćuje o

odnošaju cionističke organizacije prema franceskoj vladi.

Prije svoga odlaska govorio je s Millerandom, a nedavno sa predsjednikom senata Leonom Bourgeoisom, franceskim predstavnikom u ligi nacija. Stekao je iz tih razgovora radosno uvjerenje, da nova franceska vlada odlučno ostaje na osnovci deklaracije. Na to još općenito izvješćuje o odnosima prema raznim vladama te izražava uvjerenje, da narodi promatraju cionističko pitanje u vezi s općim židovskim pitanjem, a ne samo kao palestinsko pitanje.

Dr. Hantke ističe, da su sjednice pouzdane, ali da će se o njima izdati posebni izvještaji.

Prihvata se na to dnevni red predložen po užem akcionom odboru. (Ovdje ga izostavljamo, jer će se razabrati iz tečaja sjednice, op. ur.)

Na prijedlog Motzkina zaključuje se, da se članovima akcionog odbora

rođenog oca, sve za jedan zlatniš. Oni isti Židovi, za koje nekoliko redova niže kaže, da pomažu jedan drugoga, a za svoju obitelj da su kadri da sve žrtvuju . . .

Rijetko smo u jednome listu, koji ima da reprezentuje intelektualnu elitu, našli nagomilane tolike niske riječi, toliko kala sasutog na jedan cijeli narod. Ali g. Lovrić nije protiv Židova kao naroda! on pobija samo njihov „nazor na svijet“. Meni nedostaje smisao za ovu distinkciju, koja u stvari nije drugo nego jedan plašt neiskrenosti.

Ja samo držim ovo: koga nije spopalo gađenje pred rođenim izljevima ovakove vrste, taj nema moralne kompetencije, da o drugima tvrdi, da su amoralni. U doba, kad je jedna groznica tečenja, korupcije, varanja i upropašćivanja, prosta od spona bratskih i otadžbeničkih osjećaja zahvatila sav svijet, a nije poštedila intelektualaca, literata i žurnalista, kako je ležerno — po receptu crnih satnija, Petljure i Horthyja — oprati taj, po mišljenju g. Lovrića, moralni arijski svijet, koji se daje kupiti od Židova, koji Židovu prodaje i pjesničko nadahnuće, kome i najsavjesniji ljudi prodaju svoju savjest, tvrdnjom, da je taj arijski svijet naučio sav svoj nemoral, svu svoju podlost od vrhovnih učitelja — Židova! Kad sve

to ne bi bilo tako amoralno lažna dispensacija arijskog svijeta od svih njegovih zala, Židovi bi se morali sami prepasti od goleme svoje prevlasti, koju jedva po procenta čovječanstva vrši nad ostalih 99 i po procenta. Pa zar cijelo to hrišćanstvo kroz 1920 godina nije moglo da skrši amoralnu moć antihrista — Židova? Pored sve antiteze između čudoredne germansko-arijske gospodske rase i nečudoredne, gažene, slabe, prezrene i proganjane židovske rase, na kojoj je i zadnji nitkov, samo jer je pripadao elitnoj rasi Arijsaca, smio slobodno i bez bojazni od kazni i od rođene savjesti da iskali svoj fizički ili intelektualni penchant au crime?

Mi ne ćemo da slijedimo ovaj lice-mjerni gest farizeja iz jevanđelja. Ne ćemo da hulje među Židovima svalimo na savjest arijskoga svijeta, koji je svojim progonima kroz mal ne dvije tisuće godina branio da Židov nije pravo ni sunce božije smio da gleda i da mu je tamo, gdje prebiva u masama, jedino zelenilo, koje je gledao, bila jadona travka, koja je probijala između kamenja kaldrme u getu. Taj moralni, nimalo „po naziranju na svijet“ bratoubilački arijski svijet konstatuje, da se Židov otudio od matere zemlje i svađa na to ži-

dovski amoral, umjesto da u tome vid svoj rođeni amoral, koji je tjerao Židova iz zemlje u zemlju, nije mu dao, da se s njome sraste i nije mu dao, da na selu prebiva, da grudu prevrne plugom i da uživa u blagoslovu zemlje, koji bi se rodio iz njegova znoja! Za golemu, neodoljivu čeznju cijeloga jednoga naroda, da se opet vrati k materi zemlji i u dodiru s njome pomladi, o neodoljivoj cionskoj težnji ne zna g. Lovrić ništa. A ja mislim, da su svi oni naši mladi pijoniri, studenti, maloobrt-dici, radnici, muško i žensko, koji se spremaju za poljoprivredni rad, prije no krenu u obećanu zemlju, ja mislim, da je ova bolna i neutaživa čeznja za zemljom, drvećem i vodom, ta čeznja, da se odbaci nametnuti industrijalizam i komercijalizam: ja mislim, da je ova neispunjena čeznja u svome moralu jača i čišća no svijest starosjedioca-seljaka, koji je beatus possidens s nimbusom pjesničkog Lovrićeva „retournons à la nature“.

Mene bi radovalo, kad bih vidio i jedan tip „onih svih duševnih pregalaca, kojih je čeznja osloboditi se od grada i vratiti se na selo“. Ali dok među tim duševnim pregaocima ne vidim nijednog Tolstoja ili bar Turgenjeva ili Gjalskoga, dok ih vidam

predlože najvažniji dokumenti prije početka debate.

Druga sjednica održala se po podne. Pribivaju samo članovi A. O. (akcionog odbora). Iza debate zaključuje se, da daljnjim sjednicama pribivaju uz A. O. samo delegati federacija, pozvani eksperti i upravljajući sekretari. Na to se otvara u prisuću svih tih osoba

generalna debata.

Jacobus Kann, Jean Fischer, dr. Friedemann i dr. Marmorek kritizuju cionističke prijedloge za mandat za Palestinu. Kann razlaže svoja iskustva i opažanja za svog posljednjeg puta u Palestini. Marmorek kritizuje općenito vođenje cionističke politike; naročito drži, da vodstvo nije učinilo sve što treba, e da se pritegnu na saradnju krugovi izvan pokreta. Govornici ističu potrebu dobrih odnosa prema Arapima.

Dr. Weizmann odgovara opsežnim, izvanrednim odobravanjem saslušanim govorom, u kome razlaže prilike, u kojima se vodstvo latilo političkog rada te ga provadalo za vrijeme rata te je prikazao znamenovanje postignutih rezultata. Opširno se bavi s odnošajem prema Arapima i upućuje na načela, koja su u tom pogledu vodila njegovu i njegovih drugova politiku. Pokazao je znamenovanje političkog okvira, koji će stvoriti mirovni ugovor, ako se taj okvir ispuni svrhovitim radom cionističke organizacije.

Treću sjednicu (12. februara prije podne) otvara Sokolov, koji osvrćući se na kritiku prikazuje, na koji je način predobilo vodstvo židovske sile izvan cionizma za saradnju. Pri tome je karakterizovao političke poteškoće, s kojima se borilo u prošlosti, a s kojima se i sad mora da računa; njih valja držati na umu, hoćemo li da stvorimo ispravan odnos između zahtjeva i mogućnosti njihova ostvarenja. Na koncu prikazuje potrebu, da se cionizam shvati i tretira u njegovu odnošaju prema ukupnom židovskom problemu.

Na to izrazuje dr. Bodenheimer vodama zahvalu za njihov rad i za postignute uspjehe, kojima su se pokazali dostojnim nasljednicima Herzlovim. Konstatuje, da cionistički prijedlozi u cijelosti sadržaju zahtjev Bazelskog programa a sadržajem da obuhvataju više nego li projekti, koji su se konkretno izradili u Herzlovo doba.

U četvrtoj sjednici (12. 2. po podne) saopćuje Sokolov sadržaj pisma, koje je upravo Millerand cionističkom birou u Parizu, a ovaj ga telegrafski javlja u London. Pismo glasi:

„Uzeo sam na znanje Vaše ljubazno saopćenje od 9. o. mj. koje se tiče osnivanja židovske narodne domaje u Palestini.

S Vaše strane nema razloga sumnji, a mene raduje, da Vam ponovim uvjerenje o interesu franceske vlade na tome djelu u postojbini Vašega naroda, opremljenog s toliko otporne snage i intelektualnosti.

Štogaod se može uraditi, e da se pomaže kod stvaranja takove organizacije — uz uvaženje opravdanih zahtjeva i interesa narodnosti, koje se razlikuju porijetlom i religijom, a koje je povijest ujedinila i ispremiješala u prednoj Aziji — uživati će potporu Franceske“.

U nastavku generalne debate izjavljuje dr. Katzenelson, da ga Weizmannova razlaganja potpuno umiruju u pogledu razvitka budućeg rada. Joseph Cowen kritizuje cionističke zahtjeve. Dr. Daiches u ime engleskih cionista reagira na opozicijone govore i izrazuje zahvalnost engleskih cionista Weizmanu i Sokolovu na velikome radu, koji je prvi puta učinio englesku cion. organizaciju jakom i znatnom. U istom smislu govori u ime egipatske federacije Cicurel i dr. Klee u ime njemačke federacije, koji izvješćuje o velikom napretku cionizma u Njemačkoj. Želi nastavak propagande u cilju stvaranja simpatija za cionizam u javnom mišljenju svih zemalja, naročito u krugovima intelektualaca i političara. Predlaže rezoluciju, kojom veliki A. O. saslušavši izvještaje

u dimu iza kavanskih prozora, dotle je i to samo prazna jedna riječ, koja nije zadobila pravo, da joj se vjeruje. Dok u nas žurnalistika — bez mal ne i jednog Židova — izaziva odvratnost svakog iole ufinjenog čovjeka, dotle nije dosta napadati „židovsku žurnalistiku“ njemačkih listova, koju ja bolnije osjećam kao amorálnu no g. Lovrić, ali ne dopuštam, da se upisuje u grijeh mome narodu, s kojim te žurnaliste nemaju nikakove veze. Dok mi g. Lovrić ne dokaže, da svaki arijski pjevač, glumac, režiser i umjetnik djeluje samo radi umjetnosti, a židovski samo radi posla, dok ne dokaže, da su svi ti arijski tenori, soprani, plesači, kipari i slikari, okrenuvši svojoj otadžbini leđa i pošavši u tudinu, to učinili samo zato, da pronesu slavu svoje otadžbine, koje su se sjećali u sentimentalnim lirskim ili prozaičkim epistulama, a nikako radi dolara, a da je Antokolsky, Izraels, Pizarro, Lieberman, Spinoza i t. d. iskoristio kulturu samo da dostigne svoju svrhu t. j. novac, dok mi u tom pogledu ne razjasni razliku između Papića i Ive Rajića, između „Gospođe sa sunco-kretom“ i „Davlom“ Franje Molnara: dotle su njegovi „dokazi“ jedan nedostojni pokušaj, da se povuku u blato svi oni veliki muževi iz židovstva, koji su kulturi dali

toliko, da bi bila bez njih za cijelo siromašnija, nego li bez tvorevina g. Lovrića.

No dosta o studiji g. Lovrića. Redakcija „Savremenika“ pod g. Milanom Marjanovićem znači i u tom pogledu novi kurs. Najprije je u povodu jednog prijevoda iz židovskoga, što su ga u dobroj namisli izdali židovski omladinci u Osijeku — iako nijesu bili ni u izboru literature ni u prevadanju najsretnije ruke — g. Zdenko Vernić „sudilo“ cijeloj židovskoj literaturi, o kojoj valjda ne zna više no što je u tom prijevodu čitao, jer joj inače ne bi mogao podmitati tendencija, kojih u njoj, općenito, nema (vidi njegovu zlobnu opasku o „g. jima“).

Sad dolazi g. Lovrić.

No na jedno bi trebao da pazi g. Marjanović, koji je živio u Americi, što ga dakako još ne obvezuje, da zna, koliko su udjela imali amorálni židovski savjetnici g. Wilsona u njegovoj politici i u njegovim glasovitim tačkama: na to, da jedan literarni i kulturni list bude literaran i kulturnan. On će možda otkloniti tu preporuku — sa židovske strane. Ja ću onda priznati, da dosta nemam shvućanja za arijski ukus i moral — takove vrste.

Aleksandar Licht.

Weizmanna i Sokolova a nakon potankog pretresa izrazuje užem A. O., a osobito Weizmannu i Sokolovu s obširnom na požrtvovni i uspješni rad u službi cionističkog ideala neograničeno povjerenje te nalaže užem A. O., da svoj rad nastavi prema istim političkim smjernicama.

Motzkin raščinja sav rad posljednjih godina i misli među ostalim, da su cioniste kova Marmorek-Jean Fischer imale pravo sa svojim proricanjima u pogledu smjernica, koje vodstvo ima da slijedi u svojoj politici. Ali na žalost oni nijesu svoja proročanstva dovoljno obrazložili, niti su iz njih izveli konzekvencije u svrhu pripreme primjerenih političkih odnošaja ili faktora sile. — Mi smo bili dužni, da svoje maksimalne zahtjeve odlučno deklariramo, bez obzira na to, hoće li ovi zahtjevi već sad dovesti do uspjeha. To se odnosi samo na zahtjeve, a ne na uspjehe. Na pitanje, stvaraju li postignuti politički uspjesi mogućnost, da u buduću postignemo cilj: stvaranje židovske zajednice u Palestini, moramo da odgovorimo sa „da“. Moramo reći, da je put utrt uz pretpostavku, da danas sve cionističke sile ujedinjene djeluju prema istom cilju.

Prof. Ornstein izrazuje potpuni sporazum u ime holandskih cionista s radom vodstva, Naidič u ime ruskih, dr. Bernstein-Kogan u ime besarapskih cionista.

Dr. Šmarja Levin izvješćuje o golemom napretku cionističke organizacije u Americi i o njezinim neizbrisivim zaslugama za cionističko djelo. Nije pobijedio politički nego sintetski cionizam. Američke cioniste treba da su zastupane sa bar dva zastupnika u vodstvu.

Peta sjednica (13. 2. prije podne). Kaplan pobija kritiku cionističkih zahtjeva prikazujući, kako proizlazi iz načelno neispravnih nazora. Velik dio garancija, koje se još imaju odrediti, morat će unići u uglavke između naše organizacije i mandatarne vlasti. Najvažnije je, da u našim redovima vlada jasnoća o načelima, po kojima se ima udesiti naš rad, najpače u pogledu samouprave. Naš se rad mora udesiti po socijalnom principu. Politički rad mora da se osvrće na sile budućnosti, a ne smije da ide samo za predobijanjem izvjesnih klasa i sitih. Podržavanje dobrih odnosa između arapskoga i židovskoga naroda moraju regulariti ova dva naroda sama, jer uplitanje trećih faktora ne olakšava trajno tih odnošaja. Židovski narod traži, da se započne s konkretnim obnovnim radom; kad se to zbudne, nestat će depresije, a vodstvo može da računa sa saradnjom cijeloga naroda.

Sprincak naglašava, da tek rad stvara iz ugovora nešto realno. Židovska gledišta moraju da upravljaju s radom. Orijentalni narodi, u čijoj ćemo sredini izgraditi svoj dom, treba da znadu, da ne ćemo praviti njima neprijateljsku politiku.

Dr. Jacobson daje osvrt na rad sadašnje uprave, koja nosi odgovornost od 1911. Za vrijeme rata izvršila je golemi rad, da je održala organizaciju i naše djelo u Palestini in aktno, tako da nastup normalnih prilika zatiče našu organizaciju spremnu na rad i izvanredno ojačanu. Židovska zajednica u Palestini treba da se izgradi u slobodi, ljepoti i pravедnosti.

Benjamin Cohen daje važna objašnjenja o značenju za razne formulacije cijo-

nističkih zahtjeva i blagodari kao zastupnik američkih cionista Weizmannu i Levinu na priznanju rada američkih cionista. Kann izjavljuje, da ga se krivo shvatilo, ako mu se podmiće opoziciona tendencija i podupire rezoluciju dra. Klee-a. Goldberg i Hantke predlažu izbor financijske komisije; prihvaća se. Abrahams izrazuje vodstvu priznanje južno-afričkih cionista, Jean Fischer izjavljuje, da opoziciju ne vode određene tendencije. Marmorek reasumira svoje prigovore. Dr. Halpern govori o useljivanju u Palestinu. Dr. Hošua Caleb u ime bugarskih, a dr. Israel Caleb u ime carigradskih cionista izrazuju priznanje Weizmannu i Sokolovu. Struck predlaže rezoluciju amsterdamske konferencije mizrahija.

Na to drži Weizmann

zaključni govor,

u kome se bavi sa svim bitnim prigovorima iznešenim u generalnoj debati te prikazuje povijest najvažnijih momenata u političkom radu posljednjih godina. Kad se radi o konačnom cilju, pogrješno je razlikovati politički i nepolitički cionizam. Konačni je cilj uvijek bio isti. Metoda, koju su zastupale „političke“ cioniste, nije doduše bila kriva, ali je bila nedostatna i jednostrana. Toga radi suprotstavio joj se nazor, koji je Weizmann na haaškom kongresu nazvao sintetskim cionizmom. Taj je cionizam našao najsajjnije opravdanje po iskustvima i uspjesima. Da je kolonizatorna pozicija u Palestini bila jača, bili bi politički uspjesi i garancije još mnogo veće. U smislu toga sintetskoga cionizma treba da se latimo konstruktivnog rada, osnovke cijele budućnosti. U nizu primjera prikazuje Weizmann utjecaj i moć, koju je sebi izvoštila naša organizacija. Uz to daje zornu sliku o poteškoćama, koje su se morale prevladati na svim područjima, a o kojima udaljeniji krugovi sebi ne mogoše stvoriti predodžbe. Dr. Weizmann bavi se s budućim radom i prikazuje njegovo značenje za konačni cilj. Daje informacije o odnosima prema engleskoj politici i engleskom narodu i naglašava važnost, koju cionističko vodstvo polaže na potporu cionizma po socijalističkom pokretu.

Govor dra Weizmana, koji je na poslijetku istakao, da naš rad može uspjeti samo onda, ako sve cioniste budu spoznale, kolika je njihova odgovornost i ako uzrade ujedinjenim silama za zajednički cilj, proizveo je silan dojam na cijeli zbor. Burno se povlađivanje obnovilo, kad su Jean Fischer i Marmorek, čiji su govori izazvali dojam izvjesnog nezadovoljstva, spontano ustali, pristupili Weizmannu te mu srdačno pružili ruku.

Šesta sjednica (15. 3.) bila je posvećena pitanju

tehnike i universiteta.

Prof. Weizmann prikazuje historijat universitetskog pitanja. Potpuni universitet iziskuje velike pripreme; treba da se sagradi dolična zgrada i pripravi ljudski materijal. Može se raditi jedino o universitetu, koji je posvema jevrejski; stajalište, koje je Weizmann zastupao 1913., da se ima otvoriti s drugim jezikom i postepeno hebraizovati, mora da se napusti. Hebraizam je politička potreba.

Treba jedan prijelazni period za pravu građevina, udžbenika i ljudi. Za jezgru universiteta postoji u Jeruzalimu

zgrada na Skopusovu brdu. Universitet neka se otvori s institutima za istraživanje, koji će služiti potrebama zemlje i mogu da se smjeste u toj zgradi: fizikalni, kemijski i mikrobijološki institut, a za humanističke struke jevrejski institut, koji bi se s vremenom mogao izgraditi u institut za orijentalistiku. Rezultate svojih istraživanja imali bi ti instituti objelodanjivati jevrejski i u kojem drugom jeziku. Fizikalni institut bio bi zajedno zavod za ispitivanje znanstvenih aparata, instrumenata za mjerenje i t. d. Ti bi instituti zajedno otvorili neformalne kurzove te bi unijeli duh temeljitosti u zemlju. Znanost, koja se goji u jevrejskom jeziku, ne smije da bude samo neka fasada, već mora da obastane pred svakom kritikom.

Predlaže proračun svota potrebnih za početak s nadom, da će nam biti lakše namaknuti fondove za daljnju izgradnju, kad budemo otvorili universitet ma i u manjoj mjeri.

Tehnika u Hejfi mora se otvoriti i urediti po programu od prije rata; mora da bude inženjerska škola. Zgradu je kupio Jakob Schiff za našu organizaciju, pa ima nade, da će se i dalje interesovati za nju.

Prof. fizike na universitetu Ornstein podupire Weizmanove prijedloge u pogledu universiteta i predlaže, da mu se pripoji institut za finu mehaniku. Tehnika neka bude srednja škola, a tehnička visoka škola neka se spoji s universitetom. Universitet neka se podredi kuratoriju, u kome ne će biti političkih utjecaja. — Sacher ističe potrebu jedne učeničke četvrti oko universiteta.

Nordau podupire veoma energično Weizmannov prijedlog. Ne smijemo se latiti ničega, što ne možemo izvesti potpuno i temeljito, a treba da izbjegnemo svemu, što bi moglo dati povoda sporovima. — U ime mizrahija podupire dr. Schoenfeld Weizmannov prijedlog i preporuča za universitet sistem engleskih college-a, koji dovoda mladež već prije universitetskih studija u kontakt s universitetom. — Boris Goldberg predlaže opći kuratorij za visoke škole. Treba da se što prije otvore znanstveni laboratoriji, rad naših strukovnjaka u Palestini zateže se, jer tih laboratorija nije bilo.

Prof. Warburg naglašava potrebu, da se uz prirodne nauke gaje i duševne, osobito orijentalistika. Preporuča, da universitet, u početku nn podjeljuje doktorata. Podupire Sacherov prijedlog.

Podliševski, Boehm i Motzkin protive se, da bi se univerzitet ograničavao samo na realističke struke. Boehm upozorava na silnu propagandističku privlačivost plana židovskog univerziteta u svim židovskim, pa i u nežidovskim krugovima. Dr. Ruppin predlaže osnutak gospodarskog instituta za orijent i arheološkog instituta. Struck (mizrahi) se žali, da se o judaističkim strukama govori tek mimogred; pored razlikosti gledanja na svijet postoji mogućnost prijateljskog takmičenja. Gdje postoje oprečna naziranja, neka se katedre dvostruko zaposjedaju.

U zaključnoj riječi ističe, Dr. Weizmann mogućnost uspostave Aaronsohnove poljodjelske pokusne stanice i političku važnost arheološkog instituta. Jednom će univerzitet sadržavati sve. Sad valja opredijeliti ćeliju, s kojom treba započeti. Osobito je važan poticaj prof. Ornsteina, da se

osnuje radionica za finu mehaniku, za koju Židovi imaju baštinen talenat, a Palestina izvanredne prilike u pogledu svjetlosti. Pravo podjeljivanja doktorata mora sebi univerzitet steći tek vrsnim znanstvenim radovima. Preporuča, da se zahvali Jakobu Schiffu za njegovu pomoć za tehniku (prima se).

Na početku sedme sjednice (16./2.) izabire se komisija: Dr. Jacobson, Kann, Dr. Bodenheimer, Motzhin, Sprincak, koja ima da ispita sve predloge iznešene u političkoj debati i o njima da izvijesti plenumu.

Na to izvešćuje Sokolov o prijemu po predsjedniku Franceske, Paulu Deschanelu, koji je trajao tri četvrti sata te se ticao cionističkog pitanja i židovskog pitanja u opće. Prijem je bio vrlo srdačan.

Na to se jednodušno prihvaća prijedlog da se američkim cionistima izrazi osobita hvala.

Na to se otvara

palestinska debata,

koju otvara opširnim referatom Julius Simon. Razlaže nacrt kolonizacije izrađen po palestinskom departmanu, naročito u pogledu stvaranja financijskih instrumenata za provedbu kolonizacije. Na početku referata prikazuje načela za zemljišnu politiku u Palestini, koja su se uglavila u viječanjima prošle jeseni između akcionog odbora i američke cionističke delegacije pod vodstvom Justica Brandeisa u Londonu. Pojednosti su u skladu s okružnicom palestinskog departmana (oštampanom u „Židovu“), a nadopunjuje ih čitanjem mnijenja strukovnjaka prizvanih po A. O., koji su svoja istraživanja proveli u jednom advisory-committee, koji je saradivao s palestinskim departmanom, a na ćelu mu je Herbert Samuel.

Dr. Ruppin nadopunjuje taj referat; upozoruje naročito na to, da se finacijski program mora prilagoditi i palestinskim prilikama i psihologiji krugova, od kojih očekujemo sredstva. Zato je konačno formuliranje programa moguće tek nakon temeljitoga pretresanja s američkim cionistima. Planovima treba dati veliku koncepciju, e da bi se izgradnja Palestine provela u istinu zamašno. S obzirom na financijsku katastrofu u istočnoj i srednjoj Evropi, koja je gotovo posve onemogućila finacijsku saradnju tamošnjih židovskih masa, predlaže osobite mjere, po kojima bi financijski posae za sad vršio zapad, poimence Amerika, ali opet tako, da dočnije, kad se valutne prilike poprave, uzmognu u tome učestvovati svi židovski narodni krugovi, koji su interesovani na palestinskom radu. Po mence predlaže osnutak velikog društva za gradnju kuća, koje bi što prije to bolje imalo početi u velikom stilu da gradi radničke kuće, kojih se gradnja ne može prepustiti privatnoj inicijativi, a pretpostava je za kolonizaciju u velikom stilu i dat će zarade velikom broju radnika. Nadalje predlaže osnutak velikog društva za sadenje, koje za sad valja dá radi s financijskim sredstvima, koja dolaze sa Zapada, ali predviđa, da na taj način za kulturu spremljemo tlo uzmognu steći i iseljenici s Istoka, kad se budu uredile financijske prilike.

U osmoj sjednici (16./2. po podne otvara debatu dr. Bodenheimer, koji polaže glavno težište na to, da sve zem-

lište, koje služi židovskoj kolonizaciji, ostane

svojlina Židovskog Narodnog Fonda. Boris Goldberg govori o važnosti privatne inicijative kod obnove Palestine, no ona se dakako ima podvrci kontroli u interesu nacionalnog gospodarstva.

Dr. Jacobson upućuje na to, da sredstva, što ih je Simon naveo za osnutak finansijskih instituta, ne stvaraju cijelu osnovku za kolonizaciju, već samo inštitute, koji će moći da privuku daljnja sredstva za obnovni rad. Ruppini prijedlozi treba da se shvate kao nadopunidbeni prijedlozi, koji uzimaju obzir na sadašnju nevolju.

Naidič naglašava, da nije važno stvarati nove institute, već jačati Z. N. F. te se protivi prevelikoj slobodi privatne inicijative, od koje ne očekuje one uspjehe, koje očekuje Goldberg. — Dr. Goldstein ističe, da valja iskoristiti silno raspoloženje stvoreno političkim uspjesima. Valja privući nove krugove i širiti spoznaju, da će i oni novci, koji su namijenjeni židovskim žrtvama rata u istočnoj Evropi, najbolje koristiti, ako se njihova budućnost obezbijedi u židovskoj zajednici u Palestini.

Dr. Weizmann u oduljem govoru ističe potrebu apelovanja na židovski narod, kome valja jasno reći, da može danu mogućnost izgradnje narodne domaje iskoristiti samo golemom požrtvovnosti. On je uvjeren, da će se naći oduševljenje, koje treba za takovu akciju. U nj-zino središte morat će se staviti Ž. N. F., čije se mogućnosti dojako nijesu iskoristile ni izdaleka dovoljno. Najbolja propaganda, koja će nam privesti velike sile, bit će rad u Palestini. Napokon razlaže, kako sebi vodstvo zamišlja odmašnji početak rada u Palestini.

Dr. Katzenelsohn i dr. Halpern govore o načinu namicanja sredstava. — Podliševski drži, da privatna inicijativa nije donijela dostatnih uspjeha i da je svakako valja strogo kontrolirati. Zahtijeva likvidacijone banke za likvidiranje imovine židovskih emigranata iz istočne Evrope. — Feiwei govori o finansijskim institutima, Rozof naglašava, da je najvažnije od svega konkretni program za rad, koji treba da počne odmah.

Deseta sjednica. (17./2. prije podne). Nastavlja se palestinska debata. Goldenberg govori o američkim prilikama, naročito o stajalištu nacijonista. — Sprincak naglašava potrebu jačanja Ž. N. F., propagandom. Zajmovi su potrebni i moguć. Gradnja kuća ne smije se prepustiti privatnoj inicijativi, a židovsko zemljište mora pripadati Ž. N. F.-u. Obrazovanje seljaka, koji sami rade i poljoprivredno radništvo mora se najkrepče podupirati, jer o njima zavisi narodno djelo. — De Lieme želi potpuno jedinstveno istupanje vodstva. Za Palestinu vrijede ista ekonomska načela kao i za ostali svijet, Stoga su potrebni dobro fundirani realni planovi, koji nam otvaraju i svjetsko tržište. Dok nije garantovano ukamačivanje, nijesu moguć i zajmovi, Ž. N. F. može očekivati golem porast svojih dohodaka, ako se bude izgradila njegova organizacija. Zadaća mu je samo kupnja zemljišta, dok samoga kolonizacionog rada ne smije provodati u svojoj režiji. — Dr. Bernstein-Kogan naglašava važnost privatne inicijative.

Adolf Boehm ne nalazi u izjavama vodstva potrebne jednovitosti i želio big

najpače znati, koja načela vodstvo postavlja kod svojih zahtjeva u pogledu ugovora s mandatarinom vlasti, jer o tome zavisi velik dio naših kolonizatornih planova. Osobito naglašava, da se sva židovska kolonizacija mora provesti na tlu Ž. N. F.-a te je uvjeren, da ovaj zahtjev ne će biti zaprekom namicanju privatnoga kapitala za poljodijelstvo, ako se zakupnicima budu dali dosta dugi ugovori. Ali trebat će narodna suskripcija, koja neka se eventualno stavi na raspolaganje Ž. N. F.-u. Potrebne su likvidacijone banke, koje valja iz Londona podupirati. Traži razjašnjenja o kompetenciji cijonističke komisije u Palestini. — Dr. Diamant naglašava potrebu rada u velikom stilu.

Motzkin zahtijeva strogu provedbu skupnog vlasništva. Ne smije da bude privatna svojina ni tlo, koje će se ahuzama staviti na raspolaganje. Potrebna je izradba velikih planova. Velike brojke velike su perspektive. U istom smislu govori Abramov (Bugarska) te za provedbu zajma predlaže, da se stvori odbor velikih židovskih finansijera.

Deseta sjednica (17. 2. po podne). Sacher (koji se upravo vratio iz Palestine) zahtijeva u skladu sa Smonom, da se tačno luče poslovni instituti od političkih i filantropskih. Izlučenje privatnog vlasništva sredstvima prisile smatra nemogućim. Naidič podastire prijedlog o finansiranju emigracije. Pretpostavimo li, da se godišnje ima preseliti 5000 familija, našla bi se sredstva tako, da se 1000 ljudi pozove da plaća svaki godišnje 1000 funti sterlinga kroz 10 godina, što bi dalo 10 milijuna. Daljnjih 20 milijuna namaklo bi se od 2000 odnosno 10.000 osoba u ratama od 500 ili 100 funti. Treba apelovati na općinstvo ne samo u Engleskoj i Americi i iskoristiti entuzijazam, koji će izazvati objava mandata.

Kaplan smatra najboljim sredstvom apelovanja ne riječi nego djela u Palestini. Bez nacijonalizacije tla nemoguće je imati istinski židovski rad. — Govore još ing. Stricker naglasujući, da već u dijaspori valja pripravljeti iseljenički materijal za Palestinu, i Jean Fischer o pitanju zajma, zatim Warburg, koji kaže, da preuzimanje javnih radnja može da postane vrlo aktuelno, da su za poslovne potkivate prijedlozi Simunovi ispravni, a za sve druge radnje treba namaknuti velike fondove. — Dr. Friedmann drži, da se velike akcije mogu provesti samo na osnovu garancija, koje se mogu stvoriti samo nakon osiguranja političkih rezultata.

Jedanaesta sjednica (17. 2. u večer). Nastavlja se palestinska debata. Shire drži zahtjev nacijonalizacije tla neopravdanim, jer treba da namaknemo kapital. Emigracija treba da je slobodna. Kako ne bi naša organizacija sav teret obnove Palestine nosila na svojim leđima, neka sazove židovski svjetski kongres. — Florentin (Grčka) saopćuje, da se misao takova kongresa uspješno propagovala u Grčkoj. Predlaže rezolucije u pogledu realizovanja prijedloga finansijske komisije i narodnog zajma. — Dr. Schönfeld (mizrahi) pita, kakovo stajalište zauzima vodstvo prema pitanjima mirovnih sudova u Palestini. (mišpat hašalom), ženskog izbornog prava i vaada hazmani.

Dr. Weizmann završuje sjednicu ovorom, kojemu se veoma povlađivalo,

a u kome izvješćuje o cijonističkoj komisiji u Palestini. Izvješćuje, u koju se svrhu uredila ta komisija i kako se njezin položaj razvio od onda, naročito nakon londonskih zaključaka o njezinoj reorganizaciji. Prikazuje razvitak spoljašnjeg političkog rada cijonističke komisije, poimence njezine veze s engleskom upravom i arapskim pučanstvom i razlaže izvanredne napretke u tom pogledu. Pri tome se bavi osobito s psihološkim momentima, koji su važni za odnošaj židovskog pučanstva u Palestini prema engleskoj upravi. Prelazeći na unutrašnji rad cijonističke komisije oko jačanja ekonomske i kulturne pozicije jišuba i oko jedinstvenog organizovanja svega židovskoga pučanstva Palestine naglašava izvanrednu važnost mirovnih sudišta; za njihovo održanje, razvijanje i priznanje morat ćemo se zauzeti svom silom i u budućer. Jednako i za jedinstveno organizovanje palestinskog židovstva na demokratskoj bazi, koje se mora što brže provesti. U pitanju ženskog izbornog prava zauzima i mora da zauzima cijonistička komisija stajalište posve beskompromisno, jer je samo takovo stajalište u skladu s načelima cijonističke organizacije, u čijim su kongresima uvijek učestvovala žene, a da to mizrahi nikad nije smetalo. Cijonistička komisija zagovarala je odgodu izbora u Palestini, kako zbog ovog pitanja u sadašnjim prilikama ne bi izazvala stranačkih borbi.

Iza toga govori veoma opširno o radničkom pitanju u Palestini. Nedostaje li židovskom radniku u Palestini sad još tradicija i zapt, toliko stoji, da u njemu živi maksimum konstruktivnog idealizma, bez kojega je nemoguća izgradnja židovske Palestine. Ovaj idealizam valja potpuno iskoristiti, a može da se potpuno aktivira samo onda, ako židovski radnik bude znao, da radi za svoj narod, a ne za bilo kakve privatne interese. Zato je Weizmann za nacijonalizovanje tla. Da se radniku stvore mogućnosti egzistencije, mora da mu se stvore najbolji tehnički uvjeti rada, jer uz primitivne radne metode ne može konkurirati.

Zatim Weizmann opisuje dojam, koji su na nj izvele kvuzot (radne udruge), koje je temeljito proučio. One su klice cijele nastajne kolonizacije, jer u njima se u istinu vrši židovski rad i one su kule jevrejskog jezika i duha i najčišćeg idealizma. One reprezentuju početak jevrejskog sela u opreci prema gdje kojim drugim kolonijama, koje su doduše ekonomski uspješne, ali im je sustav neupotrebitiv za izgradnju židovske Palestine. Ne može se doduše na kvuzot primijeniti mjerilo ekonomske rentabilnosti, jer dojako nijesu bile smještene u prilike, koje se mogu smatrati normalnim. Za budućnost su kvuzot samo prolazan stadij, gospodarska skala; iz njih će se docnije izlučiti i razviti male koloniste, koji sami rade. Na koncu još jednom naglašava, da se sad radi o tome, kako bi se stvorile mogućnosti za odmašnji konstruktivni rad, koji će u geometrijskoj progresiji stvarati mjesta za proširenje djela u Palestini prema planovima u velikom stilu. Ali treba da se bez oklijevanja stvore precedencijske činjenice uspješnoga početka, koji će utrti put za budućnost,

Govor dra. Weizmanna o položaju.

U zbornu predstavnika cionista u Londonu, dne 8. februara, izrekao je dr. Weizmann govor, koji skraćeno donajamo:

Došlo je vrijeme, da se daje račun o Palestini i o planovima, nadama i politici, koju cionistička organizacija ima da vodi u bližoj budućnosti. Vrijeme je, da prestane izprazna diskusija, da li je poželjno imati židovsku državu. Golemi odgovornostima blize budućnosti možemo da zadovoljimo samo radom.

Što imam da kažem, osnivat će se na dvjema osnovnim pretpostavkama: 1. da će se mandat za Palestinu povjeriti Velikoj Britaniji — nadamo se, vrlo skoro; 2. da će se zahtjevima, koje smo formulirali za konferenciju mira, praktično potpuno zadovoljiti. Ako konferencija mira bude dala granice, koje smo zahtijevali. Palestina će imati površinu od kojih 30.000 kvadratnih kilometara. U glavnome može se cijela površina izuzevši judejske brijegove upotrijebiti za agrikulturu ove ili druge vrste. Sada iznaša pučanstvo oko 25 na kvadratni kilometar; ali uzme li se, da će razvitak Palestine dostići makar samo razvitak Libanona, onda će vjerojatna gustoća pučanstva iznašati oko 130 do 140 na kvadratni kilometar. Na taj bi način, uz dosta nepovoljan tečaj razvitka, bilo u Palestini mjesta za kojih 3 i pol do 4 milijuna stanovnika.

Vrijeme, za koje može da se toliko pučanstvo smjesti u zemlji, zavisi o brzini razvitka. Izvedu li se zaključci iz iskustva posljednjih 30 godina, oni moraju da budu optimističke. Kolonije na jugu Palestine — n. pr. Rišon, Petah Tikva ili Rehobot, bile su se smjestile u onim krajevima manje više po slučaju, a u doba, kad je tečenje zemljišta bilo veoma teško. Koloniste onih dana nijesu mogli odabrati najbolja mjesta, nijesu imali nikakva agrikulturnoga iskustva; ali pored svega toga, pored toga, da nijesu obiknuli klimi te da su bili pod vladom, koja im je bacala svakojake zapreke pred noge, njima je pošlo za rukom, da obrate pješčanu grud u jedno od najljepših i najobilnijih mjesta Judeje. Petah Tikva ima sad 2500 do 3000 stanovnika na površini od 2½ kvadratna kilometra. Nema nikakva razloga, da se Petah Tikva ne bi opetovala s boljim iskustvom uvijek iznova; i nema razloga, te u šaronskoj nizini ili u nizini uz more ne bi bilo mjesta za 100 ili za 150 kolonija. Uz intenzivno obrađivanje i natapanje Palestina se može učiniti podesnom za nastavanje znatno većeg pučanstva, no što se obično drži mogućim.

Mogućnosti za agrikulturu, trgovinu obrt i za neke industrije, uz sama sadašnja vrela sunca i vode, velike su. Palestina nije suha zemlja, nego je njezina množina kiše nejednako porazdijeljena, pa treba da se skuplja. Palestina nije pustinjska zemlja. Gna je zemlja za bijelog čovjeka par excellence. Sunce i zemlja prolvađaju iz tla, bez ičega drugoga, veliko mnoštvo hrane. Uz ozbiljan rad ona će postati zemljom, koja može sama prehranjivati svoje pučanstvo.

U pogledu industrijskih mogućnosti ja sam manje optimističan od većine cionista. Industrije s manje više sigurnom budućnosti jesu one, koje se osnivaju na agrikulturi, konzerviranje voća, proizvodnja marmelade, pređenje svile, maslinovo ulje,

sapun te one, koje su u vezi sa tvarima, koje se nalaze u Mrtvom moru — bitumen (katran), asfalt i soli poput lužine (potaše). Zatim ima nekih industrija, koje su specijalno židovske, kao proizvodnja ura i instrumenata, za koje se sirovine ne morsju nužno nalaziti u zemlji. Ove industrije trebaju svjetla, a toga ima u izobilju. Potrebne spretnosti ima u Židova. Jemenski su Židovi na priliku veoma dobri radnici filigrana.

Za trgovinu postoji neograničeno polje, ne danas nego sutra. Palestina bit će most iz Bagdada u Kairo te iz Carigrada u Kalkutu. S razvitkom željeznica i brodarstva stvaraju se veliki vidici za međunarodnu trgovinu. Hajfa će biti Antverpen istočnog Sredozemnoga mora za 25 do 30 godina. Ove se tvrdnje baziraju na njegovim opažanjima kroz prošlih 12 mjeseci i on misli, da će biti utvrđene po nezavisnim strukovnjacima, bilo britskim bilo židovskim.

Zemlja u Palestini jest za praktične svrhe slobodna, legalno nije. Najtrnovitije je pitanje Arapa. Naglašuje, što je rekao prije svoga odlaska, da je prijateljska saradnja s Arapima najvažnija greda u cionističkoj platformi. Ništa nije važnije od toga. Arapi imaju agrikulturne tradicije, prilagođene zemlji, privikli su klimi, ne boluju od malarije, umiju naporno raditi i zadovoljavaju se s veoma malim potrebama. Židovi moraju računati s Arapima kao takmacima, naročito jer Arapi nemaju evropskih potreba. Bila bi loša politika, kad se ne bi računalo s tom silom i on (Weizmann) je siguran, da je riješenje toga problema jedino u tome, da se nađe modus vivendi, koji bi bio uzajamno koristan obim narodima.

Ima cionista, pa i veoma odličnih cionista, koji govore o našim kolonijama kao o siromašnim naseobama, koje je stvorila dobrotvornost. Ali bez tih kolonija ne bi rad cionističke organizacije prošlih 25 godina bio imao realne osnovke. S više kolonija bio bi naš položaj u Palestini, a i izvan nje, jači. Zasluga pionira, koji su podnašali svaku nedaću kolonizacije, jest neprocjeniva. Kolonije, koje su nastale posljednjih 30 godina, štetovala su od toga, što su se obrađivale poglavito arapskim radom. Zemlja pripada onome, tko je obrađuje. Ukazuje se ova pojava: Židovska inicijativa i mozak i kapital i djelo stvoriše kolonije, ali one nijesu 100% židovske, a to je postotak židovskoga života, koji treba da postoji. Ako neko, da bude dobar cionista, mora Židovu plaćati dvostruko i trostruko nego Arapinu, to je teška proba. Ako ovaj teret ima neko da snosi kroz sav svoj život, ne može njegov cionizam da odoljeva. Već kod 30 do 40 kolonija to je postalo problemom; kod 500 kolonija ovakovo stanje stvari ne bi stvorilo židovskoga seljaštva nego umjesto njega savršeno arapsko seljaštvo, koje bi se s tolikom žilavosti sraslo s Palestinom, da nikad u njoj ne bi bilo mjesta za nas. Bez židovskog seljaštva ne možemo ostvariti židovske nacije („nation“ u smislu engleske terminologije, op. prev.).

Pionirske su kolonije doprinijele velikih žrtava, ali im nije uspjelo, da zaposle židovski rad i da svoj život učine jevrejskim životom. U starijim kolonijama možete vidjeti presađenu Galiciju ili Rusiju, bar što se tiče starije generacije. Novije su kolonije stajale dvostruko no što se računalo, ali one pokazuju novu fazu. Agri-

kulturni rad, građevni rad, pripravu tla — sve su to izveli Židovi. Život u tim kolonijama, uzgoj i igra djece — svaka radost i svaka briga izražava se jevrejski. Novije kolonije jevrejske su sela. Nije li to putokaz, kojim pravcem ima da ide židovska kolonizacija? Prije svega, kako da nađemo zemlju? Računalo se s time, da će one zemlje, koje su slobodne — državna zemlja, bregovi — prikladnim načinom kupiti cionistička organizacija. Time bismo dobili devet do deset puta više no što imamo. Time bismo dobili u svoju raspoložbu puste krajeve, u koje bi odmah mogao zadrijeti plug. Bitno je, da to budu suvisle površine zemlje, koje bi se ekonomskije mogle obrađivati. Onim časom, kad Arapi budu vidjeli da imamo dosta zemlje da s time započnemo, veliki će dijelovi privatnog zemljišta biti na prodaju, koji se sad drže za špekulaciju.

Za sad nijesu dozvoljene nikakve zemljišne tranzakcije, ali tek što se budu dovolile, cijene će znatno poskočiti. Da se tome doskoči, potrebna je reforma procjene. Ako se uvede taksacija, moći će se namaknuti velika zemljišta, a spekulativna cijene će pasti. Sva kupnja zemljišta mora se centralizovati u jednoj instituciji, e da se ukloni takmačenje. Ne možemo posjedovati zemlju arapskim radom; moramo je posjedovati židovskim radom. Bitno je, da se cijela kolonizacija prilagodi psihologiji židovskog radnika, e da se iz njega izazove maksimum stvaralačkih sila, što ih može da daje. Židovski kolonista nije u stanju, da izvrši ono isto, što izvršuje kanadski. Kanadijac ili Englez može da bude sam o sebi, može da se probije, može da živi kroz godine izvan svake civilizacije ali Židov toga ne može.

Židovi su se s toga grupirali u „kvuzot“, skupne organizme, koje će prevladati sve poteškoće, koje su na putu židovskome pioniru u Palestini. Kolektivni organizam bori se protiv malarije i nadvladava arapsku poteškoću. On je preobrazio neplodne krajeve u dobre kolonije; on je preobrazio Židova, koji je došao iz Rusije u Palestinca s jevrejskim životom. Ovi su Židovi već zaboravili ruski. Arapin nije trom, nego uporno radi, a i s uspjehom, kad se služi svojim primitivnim metodama; njemu treba malo. Ali nemoguće je sputati Židove u primitivne uvjete Arapa. Da židovski rad zadobije prednost pred arapskim, on mora da se smjesti u drugo uvjete. Kad se budu najbolje mašine unijele u zemlju i znanstveno upotrebljavale, on će uspjevati, jer će biti u prilikama, u kojima može nešto da stvara. Jedina mogućnost zaposlivanja Židova jest ta, da se radni metodi prilagode najmodernijim zahtjevima tehnike i znanosti. Potreban je jedan osnovni preduvjet: da Židovi doprinesu maksimum entuzijazma i samopožrtvovnosti, e da izgrađuju židovsku naciju jedino nacionalizacijom tla. Židovski radnik mora osjećati, da ne radi za pojedinca nego za ctelokupnost naroda. Onda će osjećati, da ne biva eksploatisan nego da stvara nešto za vječnost. Doći će doba, kad Židovi i Židovke budu osjećali, kako su Poljaci osjećali za svoju zemlju. Kad se proglasila u Americi neovisnost Poljske, Poljaci su davali svoje zlato i srebro. Taj dan mora doći i za nas. Mi ne ćemo jeftino ostvariti cionizam.

Iza koloniste i radnika najviše je za zemlju uradio židovski učitelj. Prije su

škole Alliance bile kule franceske civilizacije i kulture. Djeca su se u njima pripravljala za eksport; zbiljski Jeruzalim bio je Paris. Njemačke škole radile su jednako; njihov je Jeruzalim bio Berlin, a engleskih škola Eveline de Rotschild Jeruzalim bio je London. Svaki se jezik govorio u Palestini do jevrejskoga. Židovska zajednica postala je arenom političkih intriga. Židovi su služili kao avangarda uticaja velikih sila, koje su stajale iza pojedinih grupa. Spominje cionističku borbu za jevrejski protiv Nijemaca. Levin bio je protagonista i on je pobijedio. Od tada stvorila se jedinstvena mreža škola. Od 14.000 školske djece polazi 12.000 cionističke škole i služi se jevrejskim kao svojim živim jezikom. U drugim školama učenici revno uče jevrejski. U vrlo kratko vrijeme stvorit će se narodni sistem uzgoja. Nešto ortodoksnе djece još polazi misijonarske škole.

Naš uzgojni budžet, proračunan na glave, najviši je na svijetu. Cijela mlada generacija u Palestini govori jevrejski. Ali bitno je, da se naša stara literatura i tradicija više stapa s uzgojem. Ističe važnost tradicije oksfordskog univerziteta u razvitku Engleske i njezinih kolonija. Jevrejska tradicija ne smije da propane, a Jeruzalim je jedino mjesto, gdje možemo da joj damo nov život i da je učinimo velikom silom. Jevrejski univerzitet mora da oživljava veliku tradiciju učenja jevrejskoga ona treba da bude i ješiba i univerzitet. I ako jevrejski uzgoj još preboljuje nedostatke mladosti i nedostatnu tradiciju, on je već postao snažnim oružjem i svi naponi cionističke organizacije moraju biti upravljani na to, da se razvija i jača.

Što se tiče odnošaja cionističke organizacija prema sadašnjoj britskoj administraciji, kaže dr. Weizman, da bi volio sačekati povratak Herberta Samuela prije no se o tome izjavi. Ti se odnošaji popravljaju. Britski administrator ima tešku zadaću pa je to sretniji, što manje problema ima. On poznaje Arapina i zna, kako treba s njime postupati. Arapin je urođenik, a Brit zna, kako se postupa s urođenicima. Ali Židovi nijesu urođenici i krcati su problema.

Britska administracija u Palestini ne poznaje dostatno cionizma. Ona treba da se uputi i mi ćemo je uputiti. Ali zato treba vremena; ta trebalo je vremena, dok se Židove naučilo cionizam. Dr. Weizmann izvješćuje o platformi pukovnika Pattersona, koji zna, kako se ima postupati sa Židovima. On je vodio židovski puk u bitku, što nije bilo skopčano s teškoćama i upravljao je s njime izvan bitke, što je bilo teže. Bilo je slučajeva neprijateljstva prema cionističkim težnjama u nižim granama uprave, ali su ih vrhovne oblasti svele na pravi put. Druga je teškoća u aparatu turske administracije, koji još postoji. Na čelu je doduše Englez, ali činovnici pod njim služe se još turskim metodama. K tome dolazi izvjesna mjera arapskog neprijateljstva i činjenica, da je Palestina smještena između dvije nemirne zemlje, Egipta i Sirije te evropski agenti, koji nastoje da smetaju britsku upravu, pa je lako shvatiti, da britska uprava nije u položaju, koji bi joj se mogao zavidati.

Kad mandat bude određen, kad to bude objavljeno pred svijetom, imat ćemo da izvršimo tešku zadaću, da posvuda tumačimo cionizam. Govori poput Zangwillova uzrokuju veliko zlo. On se uzdaje

u britsku vladu, koja ne može nikad odstati od svoje riječi. Svijet zna, što znači misija Herberta Samuela u Palestini. Znači inicijiranje zakonarstva u Palestini u cilju omogućenja židovske narodne domaje. Naša je dužnost, da ne prejudiciramo ovome velikome radu sumnjanjem ili kakvom nestrpljivom akcijom. On nije zamućao poteškoća nego mogućnosti. Samo je pokušao da prikaže pogreške. Teže je uništiti cionizam nego li ostvariti ga.

U ovaj čas, bez mandata, ako samo budemo razvijali ono, što imamo u Palestini, mi smo u stanju, da danas dovedemo u Palestinu 30.000 do 40.000 Židova. Kazao je konferenciji mira, da bi maksimum bio 60.000 do 70.000 godišnje, a to je bilo u pretpostavci, da se odredi mandat. A sad, u prijelaznom periodu, uz organizaciju i financije, možemo da naselimo na tlu polovicu toga maksimuma. Ovaj će broj u godinu dana izvršiti pripremljeni rad za 100.000 u narednoj. Sam gradjevni obrt zaposlivat će 5000 do 6000 ljudi. 5000 kuća i zgrada trebat će da zadovoljimo najprečim potrebama pučanstva, a budemo li gradili samo 1000 zgrada, samo to dat će posla za 5000 ljudi u narednih pet godina. Dodamo li tome sve obrte, koji su u vezi s građenjem, razvitak kolonija, koje imamo, te izvjesne industrije, koje se mogu započeti i izvjesne državne zemlje, koje će nam se predati, sve ovo opskrbit će velik broj ljudi. Prije svega smjestit će se vojnici, koji su se borili, na zemljištu, koje im se dalo. Pošumljivanje, natapanje i druge radnje imaju se odmah otpočeti, tako da je broj od 30.000 konservativno procijenjen.

Političko naseljivanje moći će da počne u slijedćih par mjeseci; ali bez ikakva čekanja ima da se ide na djelo — na veliko djelo. Ja nijesam lud optimista, al, nijesam bio nikad pesimista. Ima poteškoća, ali židovski narod može da ih savlada. Put je otvoren. Na nama je, da pođemo.

Nekoja pitanja.

Odgovarajući na neka pitanja reče Weizmann, da se Narodni Fond ne smije tako odijeliti od cionističke organizacije ako hoće da uspješno radi. Nacijonalizacija tla može se izvesti samo onda, ako N. F. bude imao dosta novaca.

Poriče, da su škole bezvjerske,

Privatni vlasnici moći će kupovati zemljište na osnovci nacijonalizacije. Izvjesna će se mjera privatnog vlasništva dozvoliti, ali ne će se stvarati veliki posjedi.

Što se tiče zajma, jedino je, što može kazati, da je potrebno namaknuti novaca. Njegov je ideal, da Narodni Fond skupi ove godine milijun funti sterlinga, a iduće godine veću svotu.

Na jedno pitanje, koje se ticalo nesuglasica između vođa, reče dr. Weizmann da nema raskola u akcionom odboru. Nema nesuglasica s Nordauom, koji je revidirao svoje nazore.

Na koncu izjavio je dr. Weizmann, da niko nije više požurivao početak rada u Palestini nego on. Rad će početi. Moramo biti spremni, kad dođe čas.

Prihvaćena je jednodušno rezolucija engleske cionističke federacije, da se namakne 5000 funti sterlina za osnutak Haim Weizmannove katedre za biokemiju na jevrejskom univerzitetu u Jeruzalimu. Oko 1500 funti skupilo se na zboru, koji se karakterizovao velikim oduševljenjem.

Iz židovskog svijeta.

Židovsko narodno vijeće u Česko-Slovačkoj izdalo je izvještaj o radu tečajem oktobra i novembra pr. g.

Što se tiče izbornog prava, vijeće ne očekuje, da će se prihvatiti njegovi prijedlozi, ali se nada, da će se ujedinjenjem židovskih izbornika omogućiti židovska reprezentacija u Narodnoj skupštini.

Uredio se posebni ured za zakonsku zaštitu Židova. Vijeću je i uspelo ishoditi dozvolu za daljni boravak u zemlji za mnoge bjegunce zaposlene kao zanatlije, trgovačke namještenike, učitelje, bankovne činovnike i t. d. U Českoj, Moravskoj i Šleskoj ima nešto preko 1500 takovih osoba.

Potpredsjednik vijeća dr. Maks Brod poduzeo je propagandistički put po Slovačkoj te je ustanovio, da je napredak cionizma veoma povoljan. Jedino reakcionarni izborni sustav u slovačkim vjerskim općinama bio je razlogom opozicije, koja se manifestovala protiv cionizma.

Posredstvom vijeća opozvala je vlada naredbu vrhovnog komandira karpatsko-ruskog teritorija, koji je htio prisiliti židovske zanatlije, da otvaraju svoje radionice na sabat.

Novogodišnji govor ministra Srobara. Ministar za Slovačku dr. Srobar primio je 1. januara zastupnike slovačkoga naroda i razne uglednike, pa je u opširnom govoru odgovorio na čestitke. U tome je govoru uz ostalo rekao ovo:

„Današnji mađarski režim karakterizuje jedno osobito brutalno svojstvo: potpuno uništenje mađarskog židovstva. Nečuvena je nezahvalnost mađarskog naroda prema njegovim Židovima, koji su mađarski kapital umnogostručili do ugledne visine, koji su su mađarskom narodu dali veoma velik broj spisatelja, umjetnika i učenjaka, koji su mađarsku žurnalistiku podigli na tako visok stupanj, koji su svojom sposobnosti, radnom voljom i nadarenosti na svim područjima državnog života djelovali za tromi džentri i aristokrate, da danas Mađari najvećom brutalnosti muče ove svoje najbolje suradnike. Onih 15 milijuna uplivnoga, imućnoga i obrazovanoga židovstva ne će nikad oprostiti ovog nečovječnog postupanja mađarske inteligencije i aristokracije, a Židovima to može da bude naukom, kako je pogubno, kad se sinovi jednoga naroda stavljaju u službu drugog naroda, koji imaju gospodovne instinkte. Nečovječnost i nečudorednost nose nesreću ne samo potlačenome, nego i tlačiteljima i njihovim pomoćnicima propast“.

Maks Brod kod Masaryka. 28 decembra primio je predsjednik Masaryk predstavnika židovskog narodnog saveza u Českoj, čuvenog spisatelja Maksa Broda u jednosatnoj audijenciji, u kojoj je Brod izvijestio o svome putu u Slovačkoj. Tom se prilikom Brod dotakao svih važnih židovskih pitanja, naročito i naknade štete od pljačkanja u novembru 1918. Masaryk se potanko zanimao o političkoj grupaciji Židova u Slovačkoj. Na posljetku je izjavio da s najvećom sklonosti prati demokratska nastojanja židovskog narodnog saveza.

Problem pripomoći. Sazov međunarodne židovske konferencije. „Comité des délégations juives“ odlučio je u sjednici od 28. decembra pr. g. sazov opće židovske pripomoćne konferencije za 7.—11. marta u Zürichu. Datum je izabran

tako, da omogući delegatima iz Amerike i južne Rusije, da budu nazočni.

U vezi s ovom objavom pobuđuje interes članak Hansa Goslara u „Jüdische Rundschau“ (Berlin) od 9. januara. Nakon što je naglasio, da je emigracija Židova u masama jedan od najprečih problema najbliže budućnosti, postavlja ove tri zaslade:

1. Nijedna pojedinačka organizacija, pa ni cjelokupnost evropskog židovstva nije u stanju, da kontrolira emigraciju. Samo cijeli židovski narod ujedinjenim silama svih njegovih pripomoćnih organizacija bio bi dosta jak za to.

2. Pitanje iseljivanja iz Istoka Evrope može da se raspravi samo u vezi s pitanjem useljivanja u nove krajeve. Useljivanje je danas pitanje od najveće važnosti u međunarodnoj politici svake zemlje.

3. Politički karakter useljivanja zabranjuje posebne pregovore između pojedinačkih židovskih organizacija i zemalja, u koje ima da se vodi useljivanje. Samo političko tijelo autorizovano po cijelom židovskom narodu može sklapati obavezno ugovore poljičkog karaktera.

Prema tome valja da se sve veće židovske organizacije na svijetu, koje se bave židovskom filantropijom i politikom, a koje u svojoj skupnosti uz općine reprezentuju organizovani židovski narod, sastanu u internacionalnu židovsku iseljeničku konferenciju u jednoj neutralnoj zemlji. Inicijativu treba da dađe cionistička organizacija, koju za to kvalifikuje njezin internacionalni karakter i njezino priznanje kao predstavnice židovskog naroda po antanti. Konferencija imat će da postavi odbore s ovlasti, da pregovaraju s vladama zemalja, u koje je moguća velika imigracija (osobito Južna Amerika) i da upravlja strujom imigracije tako, da ne smeta radnog tržišta u gradovima te da dađe što više produktivne sile zemlji.

Konferencija treba da poprimi permanentan karakter, jedan od njezinih prvih čina imao bi biti osnutak velike židovske emigracione banke, koje bi radila u sporazumu sa Židovskom kolonijalnom bankom, naročito u pogledu osnivanja centara za likvidaciju neprenosive imovine emigranata.

„Samo se sobom razumijeva“ — svršava članak — „da se ovaj rad ne mora kositi sa stvaranjem židovske Palestine, koja svejednako ostaje našim ciljem i našim idealom. Mnogi od onih, koji se danas moraju voditi u druge zemlje, mogu da nađu metu svoga lutanja u zemlji svojih predaka.“

U vezi sa pripomoćnom konferencijom zaključenom po Comité des Délégations juives u Parizu otputovao je poznati rusko-židovski vođa dr. Salkind u Ameriku, da razvije propagandu i osigura saradnju između američkih i evropskih pripomoćnih organizacija. Neposredna zadaća dra. Salkinda jest, da učvrsti vezu, koja se stvorila između komiteja delegacija i predstavnika američkog židovskog kongresa, koji su članovi komiteja, da informira kongres o radu komiteja i da prikaže američkom židovstvu sadašnje stanje Židova u istočnoj Evropi.

Predlozi carigradskog ureda za pripomoćni rad u Ukrajini. Cionistički ured u Carigradu izdao je okružnicu, u kojoj kaže: „Najpreče životno pitanje za

Židove u Rusiji danas, u njihovu očajnome položaju, jest, hoće li velika nesreća njihove braće ganuti zapadne Židove. Ruski Židovi gube danomice tisuće žrtava od gladi, studeni i bolesti. Imade desetke tisuća beskućne siročadi, koja mora neminovno da propadne, ne nađe li se niko, da joj pomogne. Najmanje 50% ukrajinskog židovstva potpuno je uništeno. Pripomoćni odbor u Kijevu apelira na sve, „koji su trpili manje, da pomognu onima, koji su trpili više.“ A uz to nema u Kijevu Židova, koji ne bi bio nada sve trpio. Odbor apelira u strahu i drhćući na sve židovske zajednice i zaklinje ih, da se odazovu. Ali koja može da se odazove, kad svaka pojedina ima svoje jade, koji se moraju liječiti? A samo snažna naprezanja mogu pomoći ostancima ukrajinskog židovstva.

Mora se stvoriti opća pripomoćna organizacija s ograncima u svim važnim centrima, poimence u Carigradu. U Rusiji se moraju organizovati posebna liječnička i pripomoćna udruženja slična palestinskoj „Hadasi“ pod zastavom crvenoga „magen Davida“ i pod zaštitom Ujedinjenih Država. Ova udruženja mogu djelovati pod bilo kojim režimom u Rusiji. Najopsežnija pomoć je potrebna, ne toliko u novcu, koliko u hrani, obući i lijekovima. Ali sama materijalna pomoć, pa bila kako mu drago obilna, ne može sama riješiti problema ukrajinskog židovstva. Narod govori: „Čemu da organizujemo pripomoćni rad, ako sve, što skupimo, može da pane u šake pagromistima?“ To je istina, jer niko ne zna, što će donijeti sutrašnji dan. Židovi očajavaju, jer ne vide izlaza. Položaj im je tragičniji no u Armenaca, osobito s moralnog gledišta, jer njih se ubijalo za vrijeme rata, kad nije bilo mogućnosti obrane i prava. Masakri Židova u Rusiji dešavaju se u isto doba, kad biva konferencija mira u Parizu i kad se predlaže osnutak lige naroda. A Armenci su povrh toga imali pogodnost, da su na stotine tisuća mogu izbjeći. — Naš narod nema toga izgleda. Ova će činjenica to ilustrirati: Pred nedjelju dana stiglo je u Carigrad 200 bjegunaca, koji su se ukricali u Sevastopolu sa ženama i djecom, na polurazorenom brodu. Bjegunci su sebi nabavili ruska i grčka viza za Carigrad želeći da idu za Palestinu, ali franceske mjesne vlasti u Carigradu zabranile su im put u zemlju, jer nijesu imali franceska viza te su im naložili, da se vrata u Sevastopol. Kroz 7 dana ostao je taj nesretni svijet na brodu pateći od studeni i glada i izvrnut samovolji ruskog komandanta. Ni u najmračnijim danima židovske povijesti nije se uskratilo našem nesretnom narodu pravo bijega od njegovih progonitelja. U sadašnjoj strašnoj krizi jedini je spas, da ih se postepeno i sistematski preseli u drugu zemlju.

Iz Ukrajine. Ruski list „Priazovskij kraj“ sadržaje izvještaj dra. Landera, člana pomoćnog odbora, što ga je organizovao ruski Crveni krst za pogromisane Židove. On crta položaj strašno. Strašna studena zima u svojim je učincima to groznija, jer stotine hiljada Židova luta ne samo gladno nego i apsolutno nago. Napola razorene židovske kuće, ostanci pogromskog vala, snašle su u posljednje doba požari. Gdje su prije u Ukrajini cvali židovski gradovi i varošice, sada je pustinja. Glad, studen

i epidemije svršavaju prijašnja nedjela pogromista.

Samo hrane i ljekarija trebalo bi nedjeljno za 150.000 rubalja. Samo malo gradova nijesu snašli pogromi, tako Har-kov i Rostov na Donu. (Žid. nov. centr. Zürich).

Prva konferencija židovskih općina u Litavskoj. 5 januara sastala se u Kovnu prva konferencija židovskih općina u Litavskoj. Pribivalo joj je 139 delegata, koji su zastupali 18 općina. Kao gosti su, uz druge, bili nazočni predsjednik ministarstva Galvananski, ministar spoljašnjih posala Volde mar, a u ime engleske vlade major Beaumont. Ministar Solovejčik otvorio je konferenciju jevrejski. Nastavljajući židovski istakao je tešku zadaću, da se u isti mah stvore osnovi nezavisne Litavske i našega narodnoga života.

S našim gradjanskim pravima spojeni su i naši zahtjevi za nacionalnom autonomijom. Strašno doba, koje proživljujemo, zalilo se židovskom krvi, ali ovo doba jača našu narodnu svijest i volju. Vidimo, da smo jedna sila. Stvorili smo židovstvu cijelog svijeta centar, Odbor židovskih delegacija u Parizu. Slobodne općine se moraju ujediniti i stvoriti centar, koji će rad konsolidovati. Hoćemo, da stvorimo vezu s „vaad haaracot“ i da imamo u njemu svoga zastupnika.

Predsjednik ministarstva Galvananski ističe, da se prvi put sastaju zastupnici litavskog židovstva, da vijećaju o sredstvima za izgradnju svoga narodnoga života. Mali narodi moraju da imaju pravo, da žive po svojoj volji. U Litavskoj ne smije da bude narodnosnih sporova. U ime vlade želi potpun uspjeh u radu za osnovku židovske autonomije, židovsku općinu. Misli, da će Židovi Litavske biti uzorom drugim malim narodima u Litavskoj i drugdje.

Ministar spoljašnjih posala Volde mar izjavljuje, da ne pribiva konferenciji kao vladin zastupnik, već kao stari prijatelj, koji je mnogo naučio od Židova. Litavsko židovstvo živjet će mirno i sretno u slobodnoj Litavskoj. Nikoga ne ćemo da potlačujemo i hoćemo da smatramo manjine jednakopravnim članovima. Hoćemo da damo Židovima ne samo gradjanska prava nego i posebnu narodnu autonomiju, jer smo shvatili njezinu potrebu.

Major Beaumont pozdravio je konferenciju engleski ovim riječima: „Muževi Izraela! Pozdravljam Vas u ime engleske vlade. Tisuće ste godine patili. Po našim pobjedama i po istorijskoj Balfourovoj deklaraciji dobili ste uvjerenje, da će Vaša zemlja opet biti vaša. Engleska je vlada pokazala, da zadana obećanja drži. Znam da ste dobri gradjani svojih država u galutu, ali u Vašem srcu vječno živi riječ Jeruzalim i kao zastupnik engleske vlade pozdravljam Vašu konferenciju i želim, da Vaš rad bude koristan starome narodu Izraelovu.“

Predsjednikom konferencije izabran je ministar dr. Solovejčik, potpredsjednicima rabin Kahmann i dr. Friedmann.

Drugi dan referirao je advokat Finkelstein o općem gospodarskom položaju u Litvi, zatim dr. Rahmilević o trgovini i osnutku narodnih banki i dr. Goldberg o ekonomskom stanju litavskog židovstva.

7. januara dao je ministar Solovejčik izvještaj o političkom položaju, u kome je osvijetlio osebniji položaj židovskog ministarstva. Na to je advokat Rosenbaum izvijestio o radu komiteja židovskih delegacija u Parizu. Engleska vlada, koja se u neku ruku smatra tutoricom židovskog naroda, zatražila je izvještaj o odnošaju između Židova i Litvina. Zastupnici židovskih i litavskih delegacija složili su se u malo riječi: litavska delegacija zamolila je, da joj se predaju židovski zahtjevi, koje je osim nekih sitnica potvrdila, na što su prijepisi izmijenjenih listova po obim strankama predani engleskoj vladi i antantnoj komisiji s molbom, da ih uzmu na znanje. Ali pariška je deklaracija samo program, za čije se provedenje mora da borimo. Predlaže, da se izrazi hvala židovskom ministru, koji je izgradjivao u praksi taj program.

Bivši poslanik u dumi, dr. Friedemann zahvaljuje ministarstvu u ime frakcije izvanstranačkih demokrata i zanatlija na njegovu plodnome radu, te mu izrazuje puno priznanje.

Dr. Klausner o položaju Židova u Rusiji i Ukrajini. Pred preko 1000 ljudi govorio je dr. Klausner, čuveni izdavalac „Hašiloaha“ o socijalnim i narodnim težnjama Židova u Rusiji. Reče, da je broj žrtava pogroma u Ukrajini prema umjerenoj procjeni 120.000, ne uračunavši žrtve nedavnih pogroma. Oko milijun židovske djece postalo je siročadi. Tragičniji od spoljašnjeg uništavanja Židova bio je unutrašnji ruin judaizma, kojem su na žalost i sami Židovi u velikoj mjeri krivi. Napomenuo je skandalozni postupak bundista i drugih židovskih socijalističkih partija i nekih sekcija poale-Cijona, koji su — reče — posve mimoilazili socijalna načela judaizma. Jevrejski heder, koji je bio toliko vrelo životne snage judaizma kroz generacije, potpuno je razoren, općine su razriješene, a jevrejska literatura prigušena. Sve škole pod nadzorom „Tarbuta“ bile su zabranjene, cionistički fondovi konfiskovani, palestinski odbor u Odesi razriješen, a druge narodne i kulturne institucije zatvorene. Nije pretjerano, ako se kaže, da je to bila potpuna rastvorba židovskoga tijela i duše zajedno.

Ideje boljševizma imaju svoje vrelo u ruskoj literaturi naročito u nekim tipovima Dostojevskoga. Apsurdno je tvrditi, da su svi Židovi boljševici. U Velikoruskoj, gdje je broj Židova srazmjerno malen, boljševizam je veoma jak, dok u Ukrajini, gdje su Židovi veoma mnogobrojni, boljševizam nije kadar, da uhvati dublje korijenje.

Iz Rusije. U intervju-u s kjöbenhavenskim dopisnikom „Momenta“ izjavio je pučki komesar Lunačarskij, da po njegovu ličnomu mišljenju smiju roditelji poučavati djecu jezik, koji hoće. Jevrejski jezik nijesu zabranili pučki komesari, nego se ta zabrana ima da zahvali nesnošljivosti židovskih komunista.

Vijeće pučkih komesara ustanovilo je posebni odbor za borbu protiv antisemitizma. Članovi su mu Maksim Gorkij, Lunačarski i Lenjin, uz druge. (Žid. nov. centr. Zürich).

Iz Poljske. 9. februara ima da stane na snagu zakon o apsolutnom nedjeljnom počinu. U povodu predstave rabina izjavio je predsjednik ministarstva, da se u tome ne može ništa

mijenjati, ali da će uzastojati oko nekih olakšica u prilog židovskog pučanstva.

Mortalitet varšavskih Židova silno je porasao u posljednje doba. U prve tri nedjelje januara umrla su 363 Židova.

Nakon što je poljsko narodno predstavništvo prihvatilo po Židove ruinozni zakon o nedjeljnom počinu, zadaje sad drugi porazni udarac Židovima. U protimbi s ustanovama mirovnog ugovora nastoji da onemogući primjenu ugovora u pogledu stećenja poljskog državljanstva cijelim kategorijama stanovnika Poljske, čime pogađa gotovo jedino Židove. Tako se nada usiljenim tumačenjem riješiti pitanje „Litvaka“. Usprkos govora židovskih poslanika prihvaćen je zakon u obliku, kako ga je predložila komisija. Poslanik Grünbaum spočitnuo je referentu Glombinskome ne samo perfidiju, nego i to, da nastoji u poljski ustav uvesti rumunjske metode poznate iza Berlinskog ugovora. Po tome bit će u Poljskoj punopravnih građana i stanovnika, koji će imati dužnosti, ali nikakvih prava. I socijaliste su glasale za predloženu zakonsku osnovu bojeći se, da ih se ne bi nazivalo židovskim plaćenicima.

— U povodu učestalih napadaja na židovske željezničke putnike zatražio je klub židovskih poslanika od vlade zaštitu židovskih pasažira. Ministar rata odgovorio je da je naložio vojnoj komandi, da spriječi slične događaje.

— Podminister za bivšu njemačku Poljsku izjavio je delegatima židovskog pučkog vijeća, da će se vjerojatno domala dokinuti procentna norma u poznanjskom univerzitetu.

Iz Rumunjske. Direkcija pošte i brzjava odgovorila je na molbu jednoga židovskoga natjecatelja za primitak u telegrafsku školu, ovim dopisom: „Na Vašu molbu saopćujemo Vam ovo: Iza svetoga nasilnoga mira osnovat će se s božjom pomoći u Vašoj domaji Palestini željeznica. Možete s toga znati, da se morate podvrći ispitu iz Talmuda, ruku obaviti molitvenim remenjem, a na čelu nositi tefilim e da Vas se primi u telegrafsku školu u Palestini. To zato, jer ste već postali Rumunji“.

Ovo stupidno pismo oštampano je u bukareštanskom listu „Mantuirea“ od 7. januara. I ono, pored svoje odvratne blezgavosti, svjedoči za duh, koji vlada u Rumunjskoj.

Antisemitska agitacija u Njemačkoj. U jednom govoru što ga je držao u decembru u Hamburgu ispred Zentralvereina der deutschen Bürger jüdischen Glaubens govorio je dr. Weiner o porastu antisemitizma u Njemačkoj.

Priprave su antisemita, reče, gigantske. Preko 10 milijuna maraka skupilo se za antisemitske svrhe. Bezbroy se posebnih organizacija stvorilo za borbu protiv Židova. Najdjelatnija je njemačka Demokratska unija za obranu i navalu sa svojim glavnim uredom u Hamburgu. U njezinu programu sadržana je propaganda među mladeži, naročito među školskom djecom i studentima, ratnim zarobljenicima i državnom vojskom. Na okupiranom teritoriju išla je agitacija tako daleko, da je antanta morala izdati naredjenja protiv antisemita iz Njemačke. Njemačka je poplavljena pamfletima, što ih izdaju antisemitska društva.

Besavjesnost njemačkih nacionalističkih agitatora tolika je, da se ne žacaju siste-

matski otrivati duše mladeži. Za demonstracije u Hamburgu njihovi su se pamfleti davali djeci.

Iz cionističkog svijeta.

Predavanje dra Ruppina u Beču. Pred užim krugom cionističkih pouzdanih izvjestio je dr. Ruppin o sadašnjoj situaciji cionizma i o položaju u Palestini. Smijemo se nadati, reče Ruppin, da će pregovori s Engleskom dovesti do rezultata, koji će zajamčiti osnutak židovske narodne domaje i razvitak samoupravne zajednice. Cionistička uprava ide za tim, da stvori podesno židovsko zastupstvo, koje će se javnopravno priznati te će zajednički s engleskom vladom vijećati u svim stvarima, koje se tiču židovskih interesa. Može se očekivati, da će Engleska u zajedničkom radu s tim zastupstvom unaprijediti useljivanje i napučivanje u Palestini i staviti na raspolaganje svu raspoloživu zemlju. Židovsko zastupstvo u Palestini valja da ima mogućnost, da sve potrebno učini za osnutak židovske narodne domaje. Postarati će se, da se ne bi kod naseljivanja dešavale spekulativne zloupotrebe. Palestina će dobiti engleskog gubernatora, kome će se vjerojatno pridijeliti židovski savjetnik (valjda Herbert Samuel, ur.), osim toga stvorit će se municipalna samouprava, kad budu postojali preduslovi za nju.

U pogledu granica Palestine ima nade u povoljno riješenje. Sigurno je, da će sjeverna granica ići do Hermona, a južna do Egipta. Istočna granica, koja ima da seže do pustinje, nije još određena.

Sadašnja vrhovna engleska oblast u Palestini stoji na stajalištu, da je Palestina sad već u stanju primati useljenike, tako da bi se gospodarskim radom moglo u najkraće vrijeme započeti. Useljivanje otežavaju visoke vozne cijene i skupoća u zemlji, kojoj će se odmoći osnivanjem velikih magazina, u kojima će se živež davati uz nabavne cijene.

Anticijonističko držanje Arapa i njihova novinska borba nije više tako oštra, ali se arapski problem mora rješavati nužnim oprezom.

Jedno od najvažnijih pitanja je sad kupnja zemljišta. Ona će domala biti moguća, jer će se uskoro otvoriti zemljišne knjige, koje je engleska oblast zatvorila, predusretne zemljišnoj spekulaciji. Kod svih kupnja dobit će cionistička organizacija pravo pretkupa, a s druge strane engleska vlada hoće da se pobrine, da da organizacija nabavi državna zemljišta, koja su dojako pripadala sultanu. S posjedom toga zemljišta imat ćemo dosta za prvu potrebu zemljišta. I barun Rothschild, koji je već toliko uradio za kolonizaciju Palestine, spreman je da sarađuje. Jedan od prvih radova bit će gradnja male željeznice iz Jafe u Petah Tikvu, koja će se dozvoliti cionističkoj organizaciji.

K predhistoriji Balfurove deklaracije. „Manchester Guardian“ započeo je s objelodanjivanjem važnih dokumenata o tajnim ugovorima, koji su sklopljeni za vrijeme rata između Engleske i Franceske. Između tih dokumenata nalazi se i instrukcija, koju je Franceska vlada upravila 2. aprila 1917., dakle sedam mjeseci prije Balfurove deklaracije, na Georgesa Picota, a u kojoj se, uz ostalo, kaže:

„Kad dodjete u Palestinu, doći ćete u dodir s mnogo židovskih kolonija. Poželjno je, da im se odmah u početku dade velika mjera zaštite i da se novi položaj karakterizuje time, da im povjerite upravu njihovih općina i da ih prizovete upravi zemlje. Vama je za cijelo poznato, da politika u tome pogledu imo svrhu, da se proizvede dojam ne samo na njihove istočnjere u savezničkim i neutralnim državama, nego i u neprijateljskim državama. S toga je u našem interesu, da ih se inspirira najvećim očekivanjima u pogledu nakana, koje saveznici imaju za njih na njihovu tlu, kome su predani tisućljetnom prošlosti i na koje hoće da se vraćaju, da osnuju nove naseobe.

Herbert Samuel o svojoj misiji. Herbert Samuel razvio je prigodom svoga proputovanja kroz Pariz u Palestinu pred cijonističkim članovima Komiteja židovskih delegacija kod konferencija mira i pred predstavnicima francuskih cijonista ideje o naravi svoje misije. Izjavio je, da će nastojati, da svraća pažnju britske vlade na velike židovske kolonizacijone osnove. Zna, da je britska vlada odlučila, da uvede moderni agrikulturni sistem u zemlju. Ne kani se izgraditi kolonizacija osnovana na neomedjenom kapitalizmu, koji bi davao mogućnosti za stvaranje velikih posjeda. U prvom će redu posvetiti brigu tome, kako će dovesti u sklad interese malih kolonista i radnih masa s interesima cijele zemlje.

Primjedbe Mr. Samuela pobudile su toplo odobravanje i dokazale su njegov veliki interes za uspostavu židovskog naroda i njegova jezika u Palestini. (The Z. B.)

Dr. Hantke u vodstvu organizacije. (Zvanično). Dr. Hantke, član užeg akcionog odbora, nalazi se sad u Londonu, gdje aktivno učestvuje u radu cijonističke egzekutive. On sa naročito bavi s organizacionim pitanjima. Dr. Hantke je zajedno član direkcijskog vijeća Židovske kolonijalne banke i direkcijskog vijeća Židovskog Narodnog Fonda.

Jubileji. — Dr. Markus Braude slavio je 1. januara u Lodzu svoju 50-godišnjicu. Stajao je uvijek u prvim borbenim redovima cijonističkog pokreta. U Lodzu je osnovao židovski gimnazij za dječake, prvi te vrsti u Poljskoj, a zatim djevojački gimnazij. Docnije se osnovao niz takovih škola po njihovu uzoru. Osim toga je u Lodzu osnovao učiteljski seminar i obrazovne tečajeve za djevojke. On je pročelnik uzgajnog departmana cijonističke organizacije u Poljskoj te je bitno učestvovao u vijećanjima židovskih učitelja osnovnih i srednjih škola u Varšavi, o kojima govorimo na drugom mjestu.

12. tebeta (4. januara) slavio je u Berlinu Simon Bernfeld, poznati historičar i jevrejski spisatelj, svoju 60-godišnjicu. Jedva je koji jevrejski časopis, u kome Bernfeld ne bi bio saradivao istorijskim ili publicističkim radovima. Sad se bavi većim radom iz područja židovske etike.

Davis Trietsch, odlični poznavalac Palestine, slavio je istog dana svoju 50-godišnjicu. Njegovo ime, uz njegovu neprekidnu borbenost protiv zvaničnih predstavnika cijonizma, dobro je poznato u cijonističkom svijetu. U pogledu naseeljivanja Palestine on je u svojim temeljitim strukovnim radovima ekstremni optimista,

a uz to najjači zagovaratelj privatnog, kapitalističkog ekonomskog sustava u Palestini, pa se u tom nalazi jednako u opreci s pretežnim dijelom cijonista kao i u zabacivanju onih mjera opreza u kolonizaciji, kojih je zagovaratelj dr. Rupp in. Njegovi radovi dragocjeni su i njegovim protivnicima najpače radi obilnih stvarnih data, koje je znanstvenom savjesnošću jednako, kao i cijonističkim žarom obradio.

Širenje cijonizma u Italiji. Kod izbora za vijeće židovske općine u Firenzi 21. decembra 1919., u kojima je učestvovao 81% izbornika, prošlo je svih 11 cijonističkih kandidata. Tako je Firenca prva židovska općina u Italiji i jedna od prvih u zapadnoj Evropi, koja je izabrala općinsko vijeće sastavljeno sa svim od cijonista. („The Z. B.“)

Iz Palestine.

Američki fond od 10,000.000 dolara za obnovu Palestine. 18. januara započela je cijonistička organizacija u Americi s radom oko skupljanja od najmanje 10 milijuna dolara (dakle preko 1 milijarde jugosl. kruna) za izvođenje programa ostvarivanja i obnove židovske Palestine. Upravit će se apel na Židove i Nežidove, da pripomognu pripravi zemlje za velike mase Židova, koji prema autoritativnim izvještajima teže za tim, da sele iz pogromskih zemalja istočne Evrope.

U jednom proglašenju egzekutivnog odbora američke cijonističke organizacije ističe se, da se sakupljeni novac ne će upotrijebiti samo za tečenje prostranih zemljišta, već i za druge svrhe kao što za ušćivanje vode i razvijanje vodenih sila za sanitaciju i isušivanje, natapanje, pošumljivanje, pronalaženje i razvijanje prirodnih vrela te za osnivanje tehničkih laboratorija za agrikulturne svrhe. Velike svote trebat će za uzdržavanje i unapređivanje djela, koje su već izvele cijoniste u Palestini, za zajmove industrijskim i agrikulturnim organizacijama i skupinama, za uspostavu kolonija opustošenih ratom, za uzdržavanje „Hadase“ (A. Z. M. U.), za borbu protiv malarije i za popravak stambenih prilika u gradovima. Fond će služiti i za upravu cijonističke organizacije, čijom djelatnosti ima da se izvedu sve ogromne osnove.

Sva vrela cijonističkih distrikta u Ujedinjenim Državama mobilizovat će se za ovu kampanju, kojom upravlja narodni odbor sa sudijom Julianom W. Mackom na čelu.

2. januara priredili su u City-Clubu u New-Yorku Mack i rabi dr. Wise svečani zajutrak u čast reformnih rabina, da ih sklonu na pripomoć za fond.

Cijonistička organizacija mizrahija u Americi sprema kampanju za 3,000.000 dolara za svoj palestinski fond. Kampanja je zvanično započela 25. decembra. (The Z. B.)

Kardinal Dubois o židovskoj Palestini. Na banketu, koji su kršćanski i muslimanski Arapi sredinom januara priredili franceskom kardinalu Duboisu, koji je vodio francesku katoličku misiju u Palestinu, a kojemu banketu nije pozvan nijedan Židov, zamolio je mustafa kardinala, neka podupre zahtjev upravljen papi, da se Palestina ne dade Židovima.

Kardinal Dubois odgovori, da antanta ima da zahvali svoju pobjedu Židovima,

koji su je od početka do konca rata podupirali životom i imanjem. I u posljednjem franceskom zajmu Židovi su u velikoj mjeri učestvovali, tako da smo židovskom narodu obvezani za iskazane službe te ne možemo prema njima biti neblagodarni. Osim toga palestinsko je pitanje već izašlo iz stadija teorije te je postalo činjenicom, da će Palestina pripadati židovskom narodu. (Jüd. Press zentr. Zürich).

Agrikulturne vijesti iz Palestine. („Official Gazette“ od 16. decembra 1919.) Sezona 1919./20. započela je u Palestini vrlo dobro, jer je padala posvuda kiša, najviše između Ludda i Zumarina.

Svuda se sijalo, opaža se dobro klijanje. U svim krajevima, gdje se sijalo žito, mlada pšenica stoji znatno preko tla. Znatno veća površina obradljivat će se ljetos nego prije. Upotreba modernog orudja za obradivanje biva sve to općenitija. Nestašica teglećih životinja uzrokovala je na nekim površinama izvjesne poteškoće, ali se sad radi oko toga, da se obradivaocima dadu za pripomoć armijski konji podesni za tu svrhu.

Borbe u Galileji. (Telegram od 11./2. 1920. iz Jeruzalima). U gornjoj Galileji došlo je do boja između Franceza i Beduina. Ma da su Beduini izjavili, da ne goje nikakve nesklonosti prema Židovima u Metuli, ipak su poljodjelske grupe ove kolonije teško patile, dva su čovjeka ubita. Većina pučanstva je evakuirana prema sjeveru po Francezima. Neki su pošli u Hajfu i Aku, pod zaštitu engleske okupacijone vlasti. Namjerava se naseliti bjegunce u donjoj Galileji, gdje je situacija povoljna. J. C. A. plaća troškove za bjegunce. Spašavanje će iziskivati daljnih izdataka.

Telegram od 14./1. javlja, da se situacija u gornjoj Galileji popravlja i da se koloniste počinju vraćati u Metulu.

(Metula je na krajnjem sjeveru Galileje. Osnovao ju je barun Rothschild 1896., a preuzela ju je J. C. A. 1900. Bila je uvijek poglavito agrikulturna i teško je patila od neuspjelih žetvi g. 1906., 1912. Tik pred rat namjeravalo se udesiti je kao ljetovalište, jer su zdravstvene prilike dobre, a okolišni je kraj lijep. Površina je kolonije 16907 dunama).

Tel Aviv slavi desetgodišnjicu svog osnutka, pa se ta prilika kani iskoristiti za osnutak židovskog vijeća za Tel Aviv i za židovske četvrti u Jafi, pa da se tako dokrajči anomalija, da za Jafu postoje tri vijeća (Belladia, židovsko vijeće za Jafu i vijeće za Tel Aviv).

Desetgodišnjica Tel-Aviva. Da se proslavi desetgodišnjica Tel-Aviva, stvorene su razne odluke. Jedna je, da se izda spomen-knjiga. Druga, da se odredi mjesto za gradnju knjižnice i bet-ama s teatrom, a treća, da se instalira električno svjetlo.

Budžet Tel-Aviva s predloženom gradskom željeznicom, koja bi se imala graditi s troškom od 20.000 funti sterlinga, odobren je.

Prva skupina kuća, koje će sačinjavati radničku koloniju, smještena blizu mora kraj Tel-Aviva, posve je dovršena, neki su se stanari već nastanili. Kuće imaju četiri prostorije uz umjerenu najamninu te će se snabdjeti vodovodom.

U Rišon-le-Cijonu izabran je odbor sedmorice da prouči pitanje gradjenja na pješćarama u susjedstvu kolonije.

Između Dženina, Nablusa i Hajfe do mala će ići željeznica.

Tečajem 1918.—19. zasadjeno je u Palestini 369.000 drveta, a 1919.—20. ima da se zasadi 1,008.020.

Gdja. Bentwich organizovala je grupu židovskih djevojaka za poljodjelski rad; jedan dio svoga vremena imadu posvetiti učenju jevrejskoga i elementarnih predmeta.

„Ahdut Haavoda“ u Judeji, u koju se sad pretopila partija Poale Cijon, nedavno je uznapredovala. Pridružile su joj se udruge za umjetnički obrt, zatim udruge zvaničnih osoba, liječnika, učitelja i t. d. Nabavila je zemljište, na kome kani graditi klupski dom s čitaonicom, knjižnicom, predavaonicom, kuhinjom i besplatnom apotekom. U vezi s organizacijom drže se kurzovi za jevrejski, aritmetiku, i t. d.

Učiteljska konferencija u Palestini. Nedavna konferencija židovskih učitelja u Palestini, održana u Jeruzalimu, stvorila je rezoluciju, u kojoj se protivi stvaranju dvaju uzgojnih vijeća (kao ortodoksi zahtijevaju), nego privoljuje, da se stvori posebni odbor za ortodoksne škole, koji ne će vršiti kontrole nad budžetom. Konferencija je zaključila, da se iznova izdaje „Hahinuh“ i da pripremi nacrt za penzije učiteljima, da od cijonističke organizacije zatraži povišenje učiteljskih plaća, da organizuje jevrejske razrede i da izdaje tekstovne knjige za nove useljenike.

„Ahva“ radionica u Jeruzalimu. (Nov. odsj. cij. komisije). Radionica „Ahva“ u Jeruzalimu osnovana je u augustu 1918. po cijonističkoj komisiji sredstvima „American Joint Distribution Committee“. Upravlja njome miss Lea Berlin i ima dvije svrhe: 1. da daje rada djevojkama i ženama, 2. da namakne rubeninu za bolnice, sirotišta i t. d.

Za vrijeme rata sirotišta i druge institucije nijesu bile u stanju, da namaknu rubenine za svoje užitnike. Za kratko vrijeme „Ahva“ je to postigla.

U augustu 1918. ishodila je cijonistička komisija za „Ahvu“ narudžbe za armijske košulje, hlače za indijske vojnike i t. d. koje su se izvele na zadovoljstvo oblasti. Neki ugovori još postoje s upravom.

Djevojke se plaćaju po komadu i zarađuju odmah u početku rada. U početku je ovaj način plaćanja pobuđivao nezadovoljstvo u Jeruzalimu, gdje još nije bio običajan, no docnije su same djevojke otklonile ponudenu dnevnu nadnicu. 22 djevojke bila su u stanju kupiti svoje mašine. U Ahvi radi oko 140 djevojaka. Izvježbane radnice zarađuju 16 do 17 franaka na dan. Dobije li radiona više narudžbi, djevojke će dakako moći i mnogo više da zarađuju.

Činjenica, da su srestva haluke za vrijeme rata gotovo sa svim presahla, primorala je velik broj žena i djevojaka, da traže zarade za uzdržavanje svojih familija. Izvankučni rad smatralo su te žene nedostojnim, no danas se više djevojaka natječe za rad u „Ahvi“ no što ih se može namjestiti. Uzmogne li se naći rada za sve nezaposlene žene u Jeruzalimu, nestat će rđavih strana haluke.

Prostorije „Ahve“ su prostrane, svjetle i zračne. Zdravlje se djevojki znatno popravilo, a broj se bolesnih od malarije smanjio. Djelomice je to posljedica boljitka sanitarnih prilika u gradu, ali ponajvećma rada i dobre prehrane, koju mogu sad da sebi namaknu. Djevojke su zdrave, vesele i ponosne na svoju urednost i čistoću. Radiona nije samo namirila svoje troškove, nego je imala i dobiti.

Iz Jugoslavije.

Hebrejsko popodne u Sarajevu.

Prije nekoliko nedjelja priredila je hebrejska sekcija Židovskog narodnog društva u Sarajevu „Safa Berura“ prvo hebrejsko popodne. Upotrebljavamo ovu priliku, da donesemo uz izvještaj o ovoj nadasve uspješnoj priredbi i nešto o radu ove sekcije.

U decembru 1918. započeo je učitelj hebrejskog jezika Z. Segal podukom u prostorijama Ž. N. D. Imao je nekoliko malih tečajeva za omladinu i djecu. Rad je od prvog početka uspijevao tako, da je Ž. N. D. doskora moglo rad u ovom smjeru proširiti, te stvoriti posebnu sekciju. Kao učitelji bili su namješteni Z. Segal i H. Papo. Naskoro razvio se rad ove sekcije u rad jedne male škole. Djeca hrlila su s najvećim veseljem na satove. Djeca su to većinom iz siromašnih slojeva naroda pa je poduka bila besplatna. S toga je u početku sekcija imala da se bori s velikim materijalnim neprilikama. Prihodi bili su premaleni, a da se pokriju troškovi. No što nisu mogli pozivi i agitacije, to je jednim mahom postigla živa hebrejska riječ. S velikim oduševljenjem slušali su sarajevski Židovi svoju djecu, kako u živom hebrejskom jeziku s mnogo shvaćanja i s mnogo ljubavi pjevaju, deklamuju i glume. A najvažnije je kod toga, da su se djeca već uživjela u duh jezika, što je omogućilo, da su svoje uloge veoma dobro odigrala. Ova generacija, doista odgojena u židovskom duhu, garantuje nam, da ćemo jednom imati u Jugoslaviji zdravo židovsko građanstvo, koje će živjeti židovskim životom.

Sekciji Safa Berura opstanak je sada osiguran. Ne će se više morati boriti materijalnim neprilikama i moći će svu svoju pažnju posvetiti tome, kako će što veći broj djece i omladine privući i svoj rad proširiti onamo, da se djeca odgoje ne samo Židovima, već i dobrim i poštenim ljudima u duhu etskih načela biblije. Mi čestitamo i želimo sekciji u njenom daljnjem radu potpuni uspjeh.

Osnutak kuratorija za jevrejski jezik u Zagrebu. Dugo već goje svijesni Židovi u Zagrebu želju, da se i kod nas započne širenjem jevrejskog jezika. Gg. nadrabin dr. Hosea Jacobi i dr. Gavro Schwarz započeli su podukom jevrejskog u talmudtori, posljednji po modernoj metodi M. Ratha, ali to nije dostajalo, te je Židovsko Narodno Društvo u oktobru prošle godine osnovalo nekoliko tečajeva pod vodstvom g. dra M. Margela. Naročito je jedan dio starije omladine pokazao mnogo ljubavi i volje za upoznavanje jezika, te je danas potrebno da se ovaj rad proširi. Inicijativom Saveza Židovskih Omladinskih udruženja osnovana su dva nova tečaja za djecu pod vodstvom stud. phil. S. Löwya, koji lijepo uspijevaju. Da se cijeli pokret postavi na čvrstu podlogu i rad proširi, osnovan je zadnjih dana posebni kuratorij. Ovaj, stojeći na čisto kulturnoj bazi, rukovodit će cijeli rad, osnovati nove tečajeve, finansirati ih, priređivati javne jevrejske priredbe i t. d. Počasno predsjedništvo preuzeo je g. nadrabin dr. Hosea Jacobi, a kuratoriju predstojе gg. dr. G. Schwarz i M. Margel, a zastupana su u njem sva zagrebačka židovska kulturna društva. Kao učitelji funkcionirat će gg. dr. M. Margel i stud. phil.

S. Löwy. Nadamo se, da će svekoliko građanstvo pokazati dovoljno razumijevanja za tu lijepu instituciju i pružiti joj koli moralne toli i materijalne pomoći.

Samostalno istupanje Židova kod općinskih izbora. Prvi je puta Židovima, bar kod općinskih izbora u većim gradovima proporcijskim sustavom dana mogućnost, da samostalno istupaju. O spoljašnjoj i unutrašnjoj nuždi toga istupanja govorimo na drugom mjestu.

Koliko nam je do sada poznato, iznijet će se posebna židovska listina za gradske izbore u Sarajevu, Osijeku i u Zagrebu. Najviše izgleda u uspjeh ima dakako židovska listina u Sarajevu, radi broja Židova, a još više radi osviještenosti židovskoga pučanstva, Inicijativu dali su u Osijeku i Zagrebu mladi; u Sarajevu u opće nema u tome opreka mladih i starijih.

Zadnji državnički čin g. Atanasije Šole. Prema vijesti našega bratskoga lista „Židovske Svijesti“ u Sarajevu odredio je aivši predsjednik bosansko-hercegovačke vlade, g. Atanasije Šola, tik prije svoga odstupa, da se pazarski (vašarski) dan ima održati po svoj Bosni i Hercegovini subotom. Motivacija za tu odredbu tako je ništava, da je na prvi mah jasno, da je upearena protiv Židova. Židovima u Bosni i Hercegovini, poimence onim sefardskog obreda, sabbat je još uvijek svet dan počinka, na koji ne otvaraju svojih radnja niti rade išto. Kolika bi šteta bila za njih, kad bi ta odredba ostala na snazi, ne treba da se tumači. Savez jevrejskih općina dužan je da kod vlade u Beogradu poradi, da se ta odredba dokine, koja je jednako pakosna kako je dokazom jednoga tjesnogrudnoga, sitničavoga duha.

„Memorandum naših Židova“. Pod tim napisom iskalila je svoju mržnju na Židove katolička „Hrvatska obrana“ u Osijeku (broj 49. od 29. februara o. g.) prenašajući vijest beogradske „Politike“, e su jugoslavenski Jevreji predali našoj mirovnoj delegaciji u Parizu memorandum, da su u Jugoslaviji, i to baš u Hrvatskoj, veoma ugnjetavani. Ova vijest — veli „H. O.“ — još doduše nije potvrđena, ali nije ni s koje strane demantovana. Ali ona, umjesto da se savjesno najprije informira, voli uzeti već dokazanom činjenicom, da se takav memorandum predao.

Ne osvrćući se na razmatranja „H. O.“, koja nadovezuje na tu vijest, a koja su samo parafraza uvijek istih izliva mržnje organa, koji u ime hrišćanstva raspiruju niske strasti, mi izjavljujemo na — razočaranje „H. O.“, da ni jedna korporacija jugoslavenskih Jevreja takova memorandum nije predala našoj mirovnoj delegaciji.

Kad su učestala naredenja o izgonu stranaca iz Bosne i Hercegovine i Hrvatske, onda je „Obzor“, koji je za cijelo simpatičan „Hrvatskoj obrani“, istakao, da ti izgoni imaju antisemitski karakter te je vladu — bilo je to prvo Protićevo ministarstvo — upozorio, da će ti izgoni proizvesti loš dojam u inostranstvu. Preporučio je podjedno vladi, da nađe jednu zgodniju formu za te izgone . . .

Židovi, koji po tvrdnji „H. O.“ imaju sva prava u našoj državi kao i svi ostali državljani, što više, imaju gospodarsku vladu naše države (u nas se još uvijek piše, kako vidimo po receptu „ergo decipiatur“), tražili su lijeka protiv toga varvarluka, nedostojnog jedne moderne države,

kod vlasti vlastite države. Pa kad bi se protiv tih izгона bili žalili kod jugoslavenske delegacije u Parizu, niko pravedan im toga ne bi smio zamjeriti. I to je jedna jugoslavenska instancija, a građani, „koji imaju sva prava“, valjda imaju i jedno od najelementarnijih prava ustavne države, pravo žalbe protiv jedne surove nepravde oblasti, koja našoj državi ne može služiti na čast.

Ništa ne osvjetljuje bolje mentaliteta redakcije „H. O.“ već to, da dok u početku donáša vijest, e su Židovi predali memorandum našoj mirovnoj delegaciji, pri kraju članka tvrdi, „da su slali nepravedan i skroz lažan apel na konferenciju!“

Što se tiče tvrdnja o „Židovu“, „H. O.“ njima dokazuje, da ga ne čita. Mi smo — ma da u jadranskom pitanju nema posebnog židovskog gledišta, već je naše stajalište saglasno sa zahtjevima pravde u rješavanju toga pitanja — i o tome pisali, a donijeli smo i mišljenje židovsko-na odnog dnevnika „Wiener Morgenzeitung“, koji je žigosao d'Annunziju ekspediciju. Da li je to učinila i bečka „Reichspost“ i mađarske sestre in Christo „Hrvatske Obrane“, ne znamo.

„Hrvatska Obrana“ našla bi — u koliko joj je do istine i čudorednog ogorčenja, zahvalniju temu za uvodnik, kad bi se pozabavila djelovanjem svećenika Stipe Vučetića i drugih, koji su se obraćali memorandumima na neprijatelja naše države...

Bilješke k novinskim ispadima. Katolički organ „Narodna Politika“ u Zagrebu počastila je u dva maha u posljednje doba Židove svojom pažnjom u uvodnicima. Jedamput se našla ponukanom, da prigovori luksusu židovskih žena, koji su razvile na zabavi „ferijalne kolonije“. Mi dopuštamo, da toalete naših gospodja ne odgovaraju asketskim zahtjevima — evanđeoskoga hrišćanstva; ali „Narodna politika“ našla bi i u krugovima onih, kojima namjenjuje svoj uzgojni rad oko širenja hrišćanske ljubavi, mnogo toga, što im ne

odgovara. Povreda tih asketskih zahtjeva ne očituje se samo u toaletnom luksusu, epikurejstvo jednako nije askeza. Mi se kod tog „toaletnog“ uvodnika ne kanimo zadržati. Neukusa u odijevanju ima doista dosta među Židovkama, ali jednako i među drugim ženama. Židovski muževi pretjeruju u očitovanju odanosti prema ženi i djeci, snabdijevajući ih konforom — uz ličnu odreku alkoholnih i drugih užitaka — griješe kadšto protiv otmeñog ukusa, ali u moralnom pogledu u tome se prije očituje izvjesna krepost nego li grijeh. U ostalom: želi li „Narodna Politika“, da joj citiramo neke propovijedi i pastirska pisma g. nadbiskupa Jegliča? (U istinu odlikovale su se toalete Židovski na posljednjim židovskim zabavama u glavnom jednostavnosti i otmenim ukusom).

„Narodna Politika“ žali što se ne provadja „kristijanizacija“ društva u Jugoslaviji po mađarskom receptu. O tome se njoj radi. Ne o popravljaju ukusa naših Židovki.

U jednom drugom uvodniku prikazuje „Narodna Politika“ Jugoslaviju kao zemlju, u kojoj jedan procenat Židova dominira nad 99 procenata pučanstva. Dosta je, da to navedemo bez komentara. Laž ne biva plemenitija, ako joj je mati mržnja. Niti za nas, koji osjećamo zvanično i nezvanično nastojanje oko inaktiviranja Židova u javnom i privednom životu, utješnija.

Jugoslavija ne će biti sretna, dok se ne povede za Mađarskom hrišćanske ere Horty-a i Fridricha... To je ceterum censeo toga katoličkoga organa.

Nešto iz hrišćanske Ugarske: U jednoj skupštini, u kojoj je predsjednik ministarstva Huszar apelirao, da se prinesu novčane žrtve, da se doskoči nevolji, prekidalu su ga povici: „Uzmite ih od Židova“. (Kolike li hrišćanske samopožrtvovnosti!) Huszar odvratu: „Problem nije tako jednostavan. Ko gladauje, njega ne pitam, je li Židov, a ko se danas razmeće, a škitari prema nevoljnicima, tom ne praštam, bio on Židov ili hrišćanin. To nije stvar konfesije“. Kad su se ti povici opetovali, odgovori Huszar naglašajući ljutit svaku

riječ: „Ne znam, koliko ste vi doprinijeli k djelu ljubavi. Ali oni, koje apostrofirate, učinili su svoje“.

Gombalačka sekcija Makabija u Zagrebu. Pred po godine naručene sprave preuzete su u Beču te će skoro stići u Zagreb. Time će gombaona biti providena svim potrebnim modernim gimnastičkim priborom te će se moći da započne sa sustavnim i cjelishodnim vježbanjem s osobitim obzirom na najmlađi podmladak. Društvenom je odboru osim toga uspjele angažovati jednoga osobito vrsnoga učitelja gimnastike, koji će voditi prednjački tečaj, a pored toga i sva ostala odjeljenja gombalačke sekcije. Bratskim se gombalačkim društvima pruža time prilika da si u ovom tečaju izaberu potrebne prednjake, pa se pozivaju, da tajništvu Makabija prijave odnosno delegiraju članove, koji za to u obzir dolaze.

Nogometna sekcija Makabija u Zagrebu. U nedjelju dne 7. veljače o. g. odigrala je nogometna sekcija Žid. gombalačkog i športskog društva. „Makabi“ prvu svoju prijateljsku utakmicu sa rezervom H. šp. kluba „Sparta“ koja je svršila lijepom pobjedom Makabija. Prvo poluvrijeme 3:0, konačni rezultat 3:1. Sekcija si je tim svojim prvim lijepim istupom osigurala simpatije ne samo židovskih već i širih športskih krugova naišavši na razumijevanje i požrtvovne podupiratelje.

Kostimirani ples Makabija u Zagrebu. U subotu dne 13. o. mj. u 9 sati u večer priređuje Žid. i gomb. športsko društvo „Makabi“ u Umjetničkom paviljonu kostimirani ples. Ulaznice prodavat će se 3 dana pred zabavom u Grand Hotelu (dvorište desno). Pozivnice razaslat će se ovih dana. Tko ih pravovremeno ne dobije umoljava se, da ih reklamira. Ulaznica po osobi 50 K, članovi i đaci 10 kruna. Kostim nije obvezatan.

Osobna vijest. Bivši vijećnik stola sedmorice g. Mijo Heim otvorio je bratiteljsku kancelariju u Zagrebu, Zrinjski trg br. 8 II. kat.

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda. (Keren kajemet lejisrael) za Jugoslaviju.

Švrha je Židovskog narodnog fonda da u Palestin' kupuje i stiče zemljište, koje će ostati neotuđivim imetkom židovskog naroda. — Žid. narodni fond utemeljen se na 7. eion. kongresu god. 1901. i posjeduje već oko 18. milijuna franaka. Prihodi neprestano rastu a iznosili su god. 1918. oko 2 i pol mil. franaka,

Izkaz darova za vrijeme od 1./1. 1920. do 2.0/II. 1920.

Opći darovi.

Višegrad: Baruch Mošo 20.—, Moric Altarac 10.—, Sam. Menes 3.—	33.—
Požega: Fessel Hersch	100.—
Pisarovina: Hinko Weiller	50.—
Zagreb: Ljubica Kohn za okladu Makkabi 10, Jul. Schwabenitz 71.—	81.—
	<hr/> 264.—

Za učinjene usluge.

Zagreb: L. B. 200.—, razno 500.—, Menahem Kabiljo 30.—	830.—
Sanskimost: David Kabiljo — A. Weilleru	100.—

Kozarac: Karl Schmutzer 36.—
966.—

Samooporezovanje.

Sarajevo: Moše Maestro 6.—, Jakob Maestro 7.50	13.50
Karlovac: David Meisel poslao za godinu 1919.	666.—
Travnik: Rafael Levi 150.—, David Salom 30.—, Haím Papo 25.—, Abraham Konforti 25.—	230.—
Ruma: Marko Rosenberg 12.—, I. Heršković 6, Šarlota Stelzer 3.—, Aleks Popper 15.—, Oskar Wessel 60.—, Rihard Wessel 4.—, Salamon Josef 12.—	112.—
Daruvar: Po žid. oml. društvu	74.—
Koprivnica: Jak. Rosenberg 35.—, Elsa Hirschler 25.—, Šandor Reich 20.—, Mat. Grünwald 20.—, Jak. Hirschler ml. 15.—, po 14.—	

Adres za dopise: Ilica bro 3 I. kat. Uredovno vrijeme od 9 do 12 prije podne i od 2 do 5 poslije podne. — Novac se šalje na Banku za trgovinu obr industriju d. d. Zagreb, za račun Ž. N. F s naznakom svrhe.

Lizika Kollmann, Marta Hirschl, Milan Reich, Irena Hirschl, po 10.—, Milan Scheyer, dr. Hirschberger, Zvonko Kolman, David Deutsch, po 5.—, Isidor Hirschl, po 4.—, Ferdo Reich, Otto Hirschler	224.—
Žepče: Jos. A. Musafija 50.—, Dr. Band 50.—	100.—
Banjaluka: Po Bukici Nachmias	249.—
Vinkovci: Frida Pollak	50.—
Vrbanja: Elvirā Hajmović	15.—
Srpske Moravice: Po 20.—, Adolf Feuerisen, Sl. Klein	40.—
Mitrovica: Adolf i Terezija Sommer	30.—
Bijeljina: Jakob Danon	20.—
Slatina: Drag. Grünhut	15.—
Zagreb: Bela i Malvina Grünwald 100.—, Simon i Berta Kron 50.—, Josip i Ruža Kraus 24, Ludwig Weiss 25.—, „Judeja“ 429.—, Benot Cijon“ 66.—	694.—

Novogradiška: Cijon. omladina 30.—
Bihać: Sabetaj Levi 10.—

2572.50

Darivanja zemlje.

Lipik: Prigodom Beritmila Leona Kohna sakupljeno u kući Drag. Philipa n. ime Leona Kohna 155.—
Brod n. S.: Mirjam Weiller i Minka Bril n. i. Jos. Adler 50.—
Pakrac: „Libanonija“ n. i. pok. predsjednika dra. Lj. Scheina 50.—
Beograd: Po „Gideonu“ sakupljeno 370.—
Sarajevo: Amalija Friedman n. i. umrlag brata Josipa 50.—

675.—

Škrabice.

Sarajevo: Jos. M. Finzi 45.—, Gabriel Grünfeld 51.—, Rahela Montiljo 10.82, Jakob H. Montilja 51.— 157.82
Bijeljina: Simha Montilja 46.—, R. Šlomović 39.—, David Grünfeld 5.—, Židovska banka 90.— 180.—
Mostar: Mirjam Koen poslala 57.—
Bjelovar: Antun Steiner 2.90
Sanskimost: Isidor Hasson 50.—, Društvo „Salom“ 3.— 53.—
Zemun: B. Beherano 60.—, Jakob Levi 47.—, Olga Dorf 46.—, M. Herzl 45.—, dr. H. Uhrbach 15.—, Spindel 14.—, Tagleicht 13.—, B. Beherano 60.—, Jakob Levi 47.—, Olga Dorf 46.—, Tagleicht 13.—, Spindel 14.—, M. Herzl 45.—, dr. Uhrbach 15.— 480.—
Zagreb: Anka Aschner 54.—, dr. Licht 226.—, Žid. nar. društvo 20.—, Literar. sast. žid. oml. 36.42 336.42
Koprivnica: Terezija Löbl 5.40, Elza Hirschl 66.30, David Deutsch 27.—, Jakob Hirschl ml. 38.—, David Kolman 4.—, Geza Hirschl 20.—, Zora Schwarz 11.—, Ferdo Neufeld 132.—, I. Fuchs 20.—, Braća Scheyer 6.10, Vili Grünwald 4.80, Adolf Scheyer 9.82, Braća Reich 6.— 350.42
Vinkovci: Borovitz 10.—, Gross 45.—, Hirschfeld 25.30, Hirtweil 6.54, Marton 4.—, Preis 12.57, Šlomović 9.—, Zilzer 27.— 139.41
Bos. Gradiška: Josip Spitzstein 10.—
Vukovar: „Morija“ 28.—, Alb. Baum 19.50, Vilim Engl 38.— 85.50
Tuzla: Halberstein 74.—
Bihać: B. Atijas 11.35, B. Baruch 3.32, M. Atijas 11.06, S. Levi 25.87 51.60

1948.07

Zlatna knjiga.

Križevac: Milan Lausch n. i. Zore Hirschl 100.—, kod zaruka Erne Goldschmidt—Drago Hirschl sak. 500.— 600.—
Beograd: Ign. Šlang sakupio prig. veridbe Lenke Trajer—Avram Be Josip na imena istih: Avram Be Josip 400.—, Lazar Trajer 120.—, Rifka Jos. Hajim 120.—, po 80.— Jos. Hajim, Alfred Hason, Moša Melamed, Leon B. Josip, Moša B. Josip, Izak B. Josip, Isak Melamed, po 40.— Ig. Šlang, Jeta Medina, Hajim Medina, Flora S. Medina, Josip Izaković, Sara T. Koen, Emil Medina, Avram Arneti, Avram Alfandari, Izak Koen, Heskija Radulić, Hajim Avram Baruch, Izak Mešulam, Jefrem Eškenazi, Vida Hajim Medina, R. Koen, Isak Nachmias, David Suzim, Jos. Haim, po 20.— Estera Bukiš, Moša Almuzlino 2000.—
Tuzla: Kod zaruka Valj Goldstein—Maks Halber sak. 700.—
Brod n. S.: Prigodom omlad. konferencije sak. n. i. dr. Oskara Spieglera 859.—
Sarajevo: Učenice hebr. tečaja n. i. Sabetaj Džoen 250.—, Jizhak Jak. Altarac n. i. Izidor M. Finzi 400.— 650.—
Daruvar: Židovsko omlad. društvo na ime „Ester“ 200.—
Mitrovica: Po Mjes. cijon. organ. sakupljeno prigodom Hanuke n. i. Zore Weiss 500.— Tinke Baum 500.— 1000.—
Bjelovar: Kod vjenčanja Elice i Oskara Rosenberg sakupljeno n. i. istih 454.—
Zagreb: N. N. 400.—

6863.—

Masline.

Derventa: Poslao Jakob Gaon: sakupljeno na Herzl-dan u Herzl-šumu: David L. Pesach K 1000.—, po 300.— Sam. Hajom, Juda J. Pesach, po 200.— Hugo Rubinstein, Josef Pesach, Herman Deutsch, po 100.— Isak L. Pesach, David Hajon, F. Rubinstein, Hartenstein, Kohn, po

50.— R. Stern, M. Herlinger, O. Zahler, Buhalter, Jos. Jos. Baruch, Richter, Jakob Gaon, Isak, Buchalter, Ester Eskenazi, J. Maestro, Kalmanović, po 30.— Sara Baruch, Kirschenblum, po 10.— F. Sperling 3420.—

Vinkovci: Etelka Lederer u Herzl šumu 10.—
Sanskimost: Poslala Dojica Levi: na ime umrle Zlate Levi: Rena Albahari 30.—, po 10.— Ester Levi, Zadik Levi, Dojica Levi, Lunica i Gracia Levi, Gjoja i Sarina Hasson, Luna i Davo Albahari, Simha Kabiljo i Rifka Attijas. Na ime umrle Flore Kabiljo, Ester i Zadik Levi i Rifka Attijas 30.—, n. i. Moše Altarac Rifka Attijas 10.—, Na sijelu u kući Eliezer Z. Levi sak. 50.—, za prodane karte 18.—, sve u Herzl šumu, Ido Hasson u vrt Gid. Seidemana 100.— 348.—

Ogulin: Na ime Ernesta Goldnera u gaj Samuela Goldnera: Emil Lustgarten 100.—, po 50.— Flora Goldner, Milan Licht, Ernest Goldner, Leopoldina Misner, po 30.— Adler Koloman, po 20.— J. Pollak, Hugo Misner, Olga Bodor, po 10.— Zvonko Hibler, Izo Unterberger, M. Buchwald, po 5.— Stjepan Teltsch, Zlata Smaić i N. N. 5.— 430.—

Travnik: Avram Konforti n. i. Avram Musafija 80.—, n. i. Moise Jer. Konforti 70.—, Haim Papo n. i. W. N. Rosenzweig 20.—, W. N. Rosenzweig n. i. Isak Salom 10.—, sve u gaj Joh. Thau 180.—

Mitrovica: Adolf Sommer u gaj Miše 81.—

Zagreb: U gaj dr. Scheina: Antifeministi n. i. Nune Heinrich 70.—, J. i. G. Bahar umj. cvijeća na grob Veriči Slovak 20.—, Ledeki 20.—, Pavao Spitzer 10.—, Žarko Haas 100.—, prof. A. Sz. 10.—, Savez žid. oml. udruženja n. i. Jos. Cohen 10.—, Adela i Žiga Reis na vjenč. dan Roze i Mavre Sirmaj 100.—, Prvim haluzima 20.—, oklada Šorš—Hofman n. i. K. Kraus 10.—, u gaj Đure Hermana: Milan za rođendan mami 100.—, A. S. n. i. Otto Sterk 19.—, Berta Lederer n. i. Vlatka Baš 10.—, U vrt Lava Sterna Rudi Bornstein 10.—, U vrt dra. H. Jakobija: Literar. sast. žid. oml. dio čistog prihoda Hanuke sijela 200.—, Obitelj Jakoba Weinbergera 310.—, umj. vijenca na odar Jakobu Weinbergeru po 200.— Julijo Singer, Mavro Gross, Hinko Gross, po 50.— Adolf Licht, Ig. Hahn, po 20.— Salyko Deucht, Artur Fürst. U gaj Slavka Aschnera: Frida Lausch 50.—, U vrt Side Weiss: šetnja Benot Cijona 41.—, Fritz Kohanne n. i. Liesel Brunner 10.—, Vilma i Edo Čango za otvorenje vrta n. i. istih 1000.— 2851.—

Požega: Viktor Schmid 100.—, Sam. Preis 50.— u vrt Mjes. organ. 150.—

Prijedor: Gustav i Franz Seidemann prig. smrti sina 10.—, S. Rechnitzer 20.— u vrt Gideona 30.—

Zemun: U vrt Zemun. cijon. David Ausländer n. i. dr. Uhrbach 100.—, Hugo Bril u znak osobite zahvalnosti dru. A. Šöonu 200.—, Fekete Elemer n. i. Josip i Fritz Kronstein 50.—, Izak Levi 10.—, Jos. Elias n. i. Heinr. Elias 40.— 400.—

Budinščina: M. J. n. i. Vilme Jungwirth u vrt Side Weiss 30.—

Srpske Moravice: Drag. Kohn n. i. ravnatelj Josipa Brauna 100.—, Slavko Klein n. i. Joško Klein 10.— i Side Weiss 10.— sve u vrt Side 120.—

Daruvar: Roza Weinberger n. i. pok. sestre Melanije 20.—

Vukovar: Ada Weiner u gaj dr. Scheina 100.—

Sarajevo: I. M. Schiller u Herzl šumu 20.—

Novogradiška: U Herzl šumu: Ludw. Rosenzweig n. i. K. Rosenzweig 50.—, po 10.— Jul. Wachslar n. i. Stefice, Ig. Rechnitzer n. i. Irene, Gizela Weiss n. i. Jos. Weiss 80.—

Križevac: Prigodom kućne zabave „B'ne Jisraela“ sakupljeno je za otvorenje vrta n. i. Ivke Breyer i n. i. Ljudevita Strausa u gaju „B'ne Jisroela“ na imena Gita Szilagy, Draga Weinberger, Olga Buchsbaum, Klara Breyer, Elvira Rotter, Zdenko Hirschl, Stjepan Berkeš, Irma Schwarz, Gizela Straus, Zlata Grossmann, Elza Penner, Mela Hirschl svega 2250.—, Elvira Rotter sak. kod zaruka Paule Majer—Ljud. Wolfsohn 260.—, kod Beritmila u kući Deutsch 56.—, Na zarukama Erne Goldschmidt—Drago Hirsch sak. za otvorenje vrta n. i. istih 1000.—, Herrnstein n. i. Zlate Grossmann 20.— svega 3586.—

Bijeljina: Heskija Pijade sak. kod sijela za Herzl šumu po 10.— Heskija Pijade, Berta S.

Pijade, Josef S. Alkalay, Hugo i Arman Grünfeld Rifka i Hana Baruch, Tilda Perera, Šarika Papo, Zadik Danon, po 5.— Jako Salomon, Rida i Sarika Baruch, Rifka Pinto, Sarika Alkalay, po 4.— Sado Baruch, Hajim Ozmo, Aron Montilja, po 3.— Goldina Salom, po 2.— Johana Musafija, Kalmo A. Baruch n. i. Vežo Majorović, 60.—, Zadik Baruch jr. n. i. Zadika Barucha sen. 10.— 227.—

Bos. Dubica: Drag. Steinhauer po 10.— n. i. Marte Steinhauer, M. Steinhauer, Malvine Singer u Herzl šumu 30.—

Karlovac: Greta Pollak kao zahvalu i honorar za liječenje dr. Mavri Gross u Herzl šumu 50.—

Ruma: Po „Teodoru Herzlu“ sak. na čajanki S. J. B. i Wachberger, J. Steiner, A. Punz, P. Reich, M. Grün, M. Rosenberg, I. Pollak sve na ime Selme Wachberger 50.—, K. R. 20.—, Šandor Komlos 10.—, „Teodor Herzl“ 100.— sve u gaj „društva Teodor Herzl“ 180.—

Bjelovar: Na zarukama Levi—Ekstein sak. n. i. istih u gaj F. Rosenzweiga 100.—, Jaša Eiermarkt 40.—, na žid. satu 27.— 167.—

Brod n. S.: Ign. Platzner n. i. i vrt Maksa Platznera 500.— Julijo Wiener n. i. Hilde Freiberg u gaj dr. Lj. Scheina 100.— 600.—

Banjaluka: U gaj Joh. Thaua F. Salom i S. Atlasas sakupili kod Bukice i Isidora Lichtensteina 210.—, „Deborah“ 10% od Hanuke svečanosti 132.—, u gaj banjalučkih palih junaka: Juda Levi 20.—, „Juda Makkabi“ 332.50, „Deborah“ sa sijela 66.— 816.50

13.850.50

Pionirski fond.

Beograd: Po „Gideonu“ 370.—, po „Karmelu“ sak. na vjenč. Koen—Mešulam 320.—, po „Atehiji“ sak. Klara Mevorach kod veridbe Sarine Izaković—Leop. Kon 400.— 1090.—

Kolonija Členov.

Beograd: Po „Gideonu“ sakupljeno 370.—
Mitrovica: Po Mjes. cijon. org. sakupljeno na Hanuka 500.—

870.—

Nabiv.

Karlovac: Poslao David Meisel: Šandor Matersdorfer 500.—, Robert Reiss 200.—, u kući O. Fröhlich sabrano 200.—, Jos. Rendeli 100.—, Oskar Fröhlich 145.—, Pavao Beck 128.—, dr. Altman 50.—, Vladimir Herman 30.—, Weiss Artur 20.—, po 10.— Paula Leitner, Rob. Spitzer, dr. Mavro Gross, Makso Blau 1413.—
Bijeljina: Po M. Altarzu sakupio Buk. Heskija Pijade 722.—
Travnik: Poslao Haim Papo: dar kod tope po 50.— dr. Rafael Salom, Moise Altarac, Izra Konforti, Rafael Poljokan, po 40.— Salomon Drutter, po 20.— Leon Levi, Haim Papo, Abraham Konforti Morje Montilja, N. Kampus, po 10.— Izak Kabiljo, Zadik Konforti, Jesua Salom, po 5.— Moise Kabiljo svega 375. Kod fadas Zadika Konfortia sakupila Roza Levi 95.—, na glavnoj skupštini Žid. nac. društva sakupljeno 215.—, kod vjenčanja Montilje—Kampus sakupljeno 212.—, kod vjenčanja Altarac—Pinto: R. Altarac 31.—, po 20.— Santo Altarac, M. Altarac, po 10.— B. Pinto, R. Ozmo, H. Pinto, J. Altarac, J. Pinto, J. Montilja, S. Pinto, po 5.— J. Pinto, B. Altarac, M. Pinto i N. N. Za izgub. okladu Deutsch 20.—, Jakob Pinto 20.—, Leon Altarac 5.—, kod licitacije tombole 66.—, svega 1176.—, Matilda Konforti sak.: Leon. Levi 50.—, Avram Konforti 50.—, po 20.— Avram Salom, Haim Papo, Jakica Montilja, Šiva i Mento Salom, po 10.— Salvator Salom, Moni i Rafo Levi, Leon Alkalay, S. Kalderon 1406.—
Beograd: Po „Atehiji“ Avram Koen i Sultana Kalderon na prstenu Mešulam—Koen K 130.—, Gavra Burlan i Flora Medina na svadbi Talvi—Adanja 24.05 din. i 139.—, Rebeka Zaharija i Izrailo Rivas na svadbi Simon—Koen 15 din. i 184.—, Avram Kazes i Regina Maca kod Mašijah—Levi 51.50 i 10.—, Laza J. Semo i Sofija Arveti 34.50 i 14.—, Šemaja Avramović i Elvira Alfandari kod Elman—Almozlino 54.—, svega 1193.—, Po „Karmelu“ na venčanju Lela Lebl—Leo Deutsch sak. 360.— 1553.—
Brod n. S.: Poslao dr. Oskar Spiegler: Prigodom Beritmila sina Ervina Müllera sak. 310.—, kod vjenčanja Pollak—Spitzer 250.—, zaruke Dora Sessler—Hinko Taussig 150.—, zaruke Pollak—Spitzer 151.—, dr. Ing. A. Werber 200.

ing. Levi 50.—, prig. pogreba Malvine Politzer 90.—, Josip Kopelman 50.—, Riza Weiller 20.— Drag. Mahler 20.— 1291.—
Tuzla: Kod svatova Klimpel sak. 100.—, Pinto 150.—, Wiesler dar u hramu 50.—, dr. Konstantin 100.— 400.—
Zemun: Braco Poljokan kod kartanja 60.—, dr. A. Schein 10.—, Jos. H. Elias 60.— 130.—
Žepče: Matilda Musafija 20.—
Banjaluka: „Juda Makabi“ 10% sa zabave 332.50, „Poale Cijon“ 10% sa sijela 60.—, Filip Hofman 40.—, 432.50
Bihać: Židovsko nac. društvo 23.—
Mitrovica: Klarika Kohn sakupila 345.—, Tinka Baum 720.— 1065.—
Vinkovci: E. Weber sak. prig. zaručka Ilonke Hirschfeld—Oskar Kastner 670.—
Bos. Gradiška: Olga Spitzstein sak. 160.—
Vukovar: Gabriela Lang sak. 316.—
Sarajevo: Jakob Altarac sak. kod vjenčanja Altarac—Konfino 191.—

9792.50

Radničke kuće.

Mitrovica: Po Mjes. cijon. org. sak. na Hanuka svečanosti n. i. dr. Artura Hellera 2000.—
Beograd: Po „Gideonu“ 370.—, po „Ateliji“ na izletu 200.—, po „Karmelu“ na vjenčanju Kabiljo 400.— 970.—

2970.—

„Nordanov grad“.

Sarajevo: Poslao Moise I. Montilja: Šabetaj Džaen čisti prihod svečanosti na Kiseljaku K 1200.—, Mihael Ašer Alkalay dar kod tore prig. smrti oca 500.—, Regina Perera sak. prigodom Hanukat Abajit kod Davida Danona 222.60, David Papo sak. na sijelu 210.—, Šabetaj Džaen sak. na zabavi 176.—, Albert Ozmo sak. kod Alb. Alkalaja 154.—, po 100.— Šabetaj A. Finzi, Albert Ozmo, Mošo Elazar, Ichak M. Izrael, Albert Alkalay, Jakob Kajon, Ester Abinum, Visoko sak. kod vjenč. Bjanke Romano—Albert Danon 76.50, Aladar Merkler 50.—, S. Lagus 30.—, po 20.— Sal. E. Levi, Insp. Džaen, Elijan Salom, po 10.— Avram Jakob Altarac, Šab. Džaen, po 5.— Majir Levi, Klara Eškenazi, sab. prig. zaručka Lotti Altarac 620.—, Albert, Mošo, Haim Finzi i braco prig. bratove smrti 500.—, Mandić, Pollak, Weiss i Abinum 270.—, Žid. nac. društvo sak. prig. proslave 2. novembra 206.—, David Isak Danon kod tore 100.—, Sal. Tolentino prig. vjenč. Mihaela Levi 100.—, Haim M. Altarac 100.—, B. Spitzer sak. kod Barmicve Löwinger 30.—, Mirta Pesach sak. kod zaručka Schönwald 80.—, po 50.— Jesua Salom, Sal. Papo, Albert D. Kajon prig. Beritmila prvorodenčeta, Izi Haim prig. vjenč. brata, Elias Salom, Jak. Haim, I. Levi prigod. vjenčanja sina „Morija“ na sastancima 45.30, Haim Kamhi 25.—, po 20.—, kod tore: Zaharija A. Segal, Raf. I. Darsa, Jichak A. Kajon, Majer, A. Kajon, dr. V. Alkalaj i Jenda I. Montiljo 10.— 5850.30
Bijeljina: Po M. Altarcu sak. kod tore 1045.—, Po Heskiji Pijade sak. umjesto čestitke Moricu Danonu i Pesachu po 10.— Hajim J. Papo, Jako Alkalay, Jakob S. Luna Semo, Baki Pijade, Josef Perera, Jakob Perera, Jos. Alkalay, Merkuš i Alkalay Zadik, Danon Avram, Jos. Papo, po 4.— Sado A. Baruch, Isak M. Alkalay, Avram M. Alkalay, svega 112.— 1157.—
Tuzla: „Agudat haivrim hazinim b'Tuzla 2208.—
Otok: Prig. Beritmila u kući Lava Sohra 420.—
Varaždin: N. N. 10.—
Vinkovci: Prig. Beritmila kod A. Mogana sakupljeno 390.—
Zemun: U kući Jak. Levi sak. 254.—
Stara Pazova: Karl Kohn 200.—, Armin Kastner 100.—, po 50.— Jak. Pisker, Gerson Müller, Armin Polizer, po 40.— Marko Berger 490.—
Sanskimost: Na Hanuka sijelu po društvu „Šalom“ 800.—, David Kabiljo dar kod tore 20.— 820.—
Bjelovar: Čist prihod Hanuka svečanosti 600 kod zaručka Slave Stern—prof. J. Szemnitz sak. 201.—, Srdnj. oml. 200.— 1001.—
Bihać: Berta Baruch sak. kod vjenčanja Abinum—Altarac 68.—, Sarina Papo i Sam. Atijas sak. prig. svatova Baruch—Lichtenstein 269.— 337.—
Zagreb: Jos. Gross za učinjenu uslugu po A. Lichtu 100.—, Sam. Weinberger i Jul. Singer izg. okl. sa Haslahom 150.—, D. Haslach za pro-

dane rukavice Sam. Weinbergeru 150.—, Obitelj Hofman prig. zlatnog pira svojih roditelja 1000.—, Drag. Pollak za obavijest sina 20.—, Hinko Schrenger 40.—, Siterarci 54.—, Julijo König domino dobit 20.—, Marko Graf 200.—, Julijo Glück 1000.—, dr. L. 900.—, domino partija 29. prosinca 40.—, veselo društvo Schneller 250.—, Blanka Kohn sabrala po 20.— Hain Levi, Diko Alkalay, Cezar Kabiljo, Jak. Levi, Raf. Finzi i N. N. svega 134.—, Robert Drucker 20.—, domino partija 4. siječnja 260.—, Božena Mondschein sabrala 100.—, na šekel skupštini sakupljeno 570.—, Maks Borovitz 10.—, Sal. Pinto 20.—, domino partija 16.— i 20.—, Lav Stern sakupio u Trgovačkom domu na Silvestrovo 1919.: po 1000.— Drach, Manfred Sternberg, L. S. po 500.— Heim Adolf, Maksim Stern, M. S., Kraus po 300.— Vilim Spitzer, Reiser, Reis, Adela, Eugen Berl, Jul. König, Maksim Stern, Herman Kraus, po 250.— Sime Spitzer, po 200.— Herman Kraus, Stol Oblath, Artur Gross, Berl, Sirmaj 164.—, po 100.— Adela Reiss, Hinko Taussig, Rikić, Löbl, A. Schwarz, Oblat, Bleicher, Greif, Nussknacker, Gross, Samuel Pollak, Hugo Schlesinger, Marko Benedik, Žiga Reis, Oblath, Hofman, Dr. L. Schwarz, Pavao Hafner 60.—, po 50.— Nytra Roth, Radenović, po 20.— Ferd. Švarc, Artur Kohn, svega 10.264.—, R. Oblath stolno društvo Corso 100.—, domino partija 16.—, N. N. 20.—, N. N. 4, Emil Fischer 20.—, Dr. A. Licht 100.—, Jul. Singer za kola 33.— domino partija 11. I. 30.—, Emil Bornstein 62.—, kod zaručka Ilke Schwarz—Oskar Fürst sak. 285.— Jakob Neuser 100.—, Sam. Adler 50.—, N. Cohen 10.—, Jos. Ripp 20.—, Marko Lang umj. vijenca na odar F. Mülleru 300.—, domino partija 52.—, Vittorio i Adam Musafija 20.—, Jak. Mehlman 27.—, dr. B. St. nepr. honorar 20.—, dr. Đuro Jellinek 100.—, Jos. Hofman izg. oklada sa Rosenbergerom 200.—, Joh. Hercog umj. liječ. honorara 40.—, kod A. Weillera sak. 70.—, po dru. Glücksthalu sak. 50.—, Papo i Borovitz 100.—, domino partija 92.—, Po Mjes. cijon. org. sak. B. St. 200.—, po 1000.— oklada Armin Klein, po 100.— Jos. Kraus, Ad. Licht umj. vijenca M. Druckeru, Milan Licht umj. vijenca Žigi Weissu, Leo Büchler i Franjo Kardoš kod kartanja, po 50.— Tibi Adler, Jos. Borovitz, Ig. Schwarz, Ernest, Mira i Laci Adler—Julijo Singer 40.—, Slavko Deucht 20.—, Ledeci 50.—, domino partija 15. II. 60.—, N. N. 150.— 19.219.—
Beograd: Za promjenu dinara 180.—, društvo „Karmel“ 50.—, po „Gideonu“ 306.— 536.—
Dubrovnik: Jos. Tolentino sabrao na Hanuka 300.—
Niš: Žak. Kapon 200.—, Jevr. nac. klub „Maks Nordau“ 1197.40 1397.40
Daruvar: Po žid. oml. društvu sak. 500.—
Višegrad: Po žid. čitaonici 40% čistog dobitka Hanuke svečanosti 1820.—
Travnik: Čisti prihod Hanuke svečanosti K 3440.—
Mitrovica: Po Mjes. cijon. org. sak. na Hanuka 500.—, Mira Levi i Boriška Fuchs sabrale 10.—, Adolf Sommer 27.— 537.—
Ruma: Sam. Wessel poslao 400.—
Križevac: Zlatko Weiss 50.—
Sjeničak: Veselo društvo 30.—
Brčko: Bukica Pinto sakupila 200.—
Novogradiška: Olga Bauer 12.—, Fani Fuchs 10.— 22.—

41.648.80

Dječji sabirni arei.

Sarajevo: Jakob Avram Levi 67.60, Jos. F. Finzi 178.—, Roza Levi 88.—, Klara Finzi 80.— 413.60
Zagreb: Zlata Spitzer 32.—, Mirjam Bril 34.—, Zora Mann 114.—, Marko Rothmüller 431.—, Kraus Ivo 50.—, Verica Berl 330.— 991.—
Karlovac: Mirko Reiner 132.—, Lav Ebenspanger 130.—, Olga Rechnitzer 46.— 308.—
Mostar: Relu Schütz 116.—, Jos. Fischer 53, Estera Koen 100.—, Nestika Schürz 8.—, Moša Koen 50.—, Jos. Altarač 84.— 411.—
Novogradiška: Stefica Wachslar 240.—, Zorka Bauer 107.—, Oskar Lavković 35.—, Stefica Vajda 42.—, Izo Fried 120.— 544.—
Bijeljina: David Montilja 25.—
Žepče: Sal. Musafija 114.—
Tuzla: Ad. Zaloser: 114.—
Bihać: Albin Levi 109.—, Mosko Kavezon 58.—, Rafael Papo 40.50 207.50

Bos. Gradiška: Ljubica Berger 110.—, Leon Spitzstein 110.— 220.—
Doboj: Sam. Elazar poslao 153.—
Križevac: Brakno Grossmann 221.—, Otto Hirschl 112.—, Dragica Weinberger 106.—, Rezika Flesch 102.—, Branko Pollak 100.—, Anka Brenner 95.—, Erika Breyer 70.—, Zvonko Schwarz 50.—, Otto Straus 40.—, Alfred Schwarz 14.— 910.—
Prijedor: Kate i Ela Hirschmann 100.— Jakob i Rahela Stern 100.—, Fina i Mirjam Mevorach 100.—, Rifka i Haim Levi 138.—, Klara i Fredi Moskovitz 50.— 488.—
Mitrovica: Po Mjes. cij. org. Miroslava Levi 116.—, Boriška Fuchs 110.—, David Gärtner 109.—, Terezija Skopal 84.—, Elvira Gross K 60.— 479.—
Vinkovci: Oton Miškolzi 154.—, Lj. Rosenbaum 114.—, Ernest Hirschfeld 111.—, Ljub. Abraham 87.—, Ruža Stein 47.— 513.—
Ogulin: Zlata i Milan Goldner 105.—
Vukovar: Alma i Ila Fischhof 50.—, Zdenko Lijon 6.—, Ilka Stein 24.—, Viktor Diamant 51.—, Jolanka Adam 20.—, Ernest Kon 22.— 173.—
Požega: Aladar Polgar 143.—, Zdenka Haas 200.—, Slavko Drucker 189.—, Leo Steiner 10.— 542.—

6711.10

Obnova Palestine.

Pakrac: Ružica Straus kod kartanja 20.—, Fingerhut dar kod tore 20.— 40.—
Daruvar: Na zaručkama Taus—Schmutzer sak. 380.—, na zaručkama Rosenberg 20.—, kod Holzera 60.— 460.—
Bos. Dubica: Müller 51.—, Singer 4.—, Heumenberg 10.—, Jul. Steinhauer 7.—, Seidner 10.—, Weiss 20.—, Šutej 5.— 107.—
Subotica: S. Vig za dobiveni višak 100.—
Niš: Po Jevr. nac. klubu „Maks Nordau“: M. Konfino i Alkalay 44.—, kod Bukiša sak. 212.—, David Levi 24.—, kod Izaka Mandila 318.—, Davida Alkalaja 36.—, za ozdravljenje unuke 80.—, Leon Eškenazi 114.—, kod svatova H. Mandila 260.60; Ašera Mandila 344.— 1432.60
Vel. Bečkerek: Teodor Kovač 32.—, Jos. Sonnenfeld 50.— 82.—
Vinkovci: Marko Lang na kartama 45.—, Jakob Bruch 20.—, Sida Zilzer poslala 426.—, Gizela Gross 120.— 611.—
Bihać: Aron i Rika Kavezon 10.—, Šan. Rechnitzer, Šabetaj Levi 10.—, po 5.— Ela i Matilda Levi, Rafael i Azriel Atijas, Blanka Maestro, Hajim Levi, Avram Abinum i Rudolf Rechnitzer, po 10.— S. Atijas, S. Levi, J. Baruch, E. Lichtstein 111.—
Bjelovar: Kod zaručka Elza Fürst—Jos. Levi 900.—
Zagreb: Benedik Breyer sak. 37.—
Mitrovica: Adolf Sommer 15.—
Sarajevo: Sumbul Montilja sak. na kućnom sijelu 45.—
Bijeljina: Lazo Papo prig. god. smrti oca 150.—, Rahela Baruch sak. na sijelu kod Jak. Perera 180.—, Moša A. Baruch i Buki Perera na sijelu 40.— 370.—
Novogradiška: Ernestina Pollak 50.—
Zemun: Po 100.— Albert Herzl Jos. Kronstein, Bela Sonneberg, po 50.— Hinko Samlaič, Filip Scher 10.— 360.—
Virovitica: Dr. H. Kaufman 50.—, Ernest Goldberger 20.—, Adolf Goldberger 15.—, Sam. i Jos. Kraus, po 5.— Jul. Schwarz, A. Faus, R. Strassberger, P. Pollak, Weiss, G. Kraut 135.—
Tuzla: Erna Pinto i Fani Wasserstein sak. 100.—
Brod. n. S.: Isidor Steiner 123.—

5078.60

Pregled.

Unišlo je dakle iz Hrvatske Slavonije i Dalmacije K 55.514.65
Iz Bosne i Hercegovine K 30.066.42
Iz Srbije K 9.719.—
Ukupno K 95.300.07

Opaska.

Slijedi specifikacija iskazanih K 17.000.— u „Židovu“ broj 39. poslanih nam iz Osijeka:

Za upis u zlatnu knjigu na imena: Dr. Davida Albale 1000.—, Paule Leitner 1000.— i Žid. nac. društvo 1000.—. Za otvorenje gaja: dr. Davida Albale sa 1014.— Paula Leitner sak. u vrt Ervina Krausa 210.—. Za Nordauov grad: jedan

dio čistog prihoda od Makabejske zabave obdržane 16. prosinca 1919. daruje nac. društvo 10.000. Za Samooporezovanje: razno 277.—. Za Obnovu Palestine: Berta Bröder 40.—, kartaška partija 16.—, Paula Leitner 10.—, dr. Fischer za izgub. okladu 10.—, kartaška partija 19.—, izg. oklada Vilim Sternberg 80.—, Jakob Bröder 4.—, Hugo Lang na spomen u ratu palog brata Bele 10.—, Našička omlad. n. i. omlad. društva „Kaveret“ 120.—. Za Nahlu: Žiga Reich 20.—, Leop. Platzner 150.—, Moric Klein 20.—, Fani Spivak sak. 64.—, sakupljeno prig. Barmicve Adlera 760.—, prig. vjenčanja Jak. Rauch—G. Fischer sakup. po B. Banetu: Jakob Rauch 100.—, Bela Banet 100.—, po 50.— Makso Haas, Ig. Haas, L. Fischer i L. Hofman, Koš 2.—, prig. vjenčanja Rosendorn—Ehrlich po dru. Ungaru sakup. 86.—, Tesa Stein sakupila K 1278.—, za robu unišilo ja 833.—, svega dakle 17.185.

Za žrtve pogroma.

Zagreb: N. N.	100.—
Titel: Po Greti Kerpner- Rudi Berkeš	100.—
M. Kohn 450.—, po 20.— Paula Kerpner, Andor Lukač, E. Müller, H. Sorger, A. Schlossberg, po 10.—, Vilma Konrad, Oto Pollak, Karl Kerpner 8.—, Fritz i Greta Kerpner 12.—, Nada i Ivo Berkeš 10.—	290.—
Beograd: Po „Gideonu“	100.—
	490.—

MARGITA POLITZER
RICHARD FUCHS
zaručeni 11
Nova Gradiška u prosincu 1919.

ROBERT SPIEGEL
ZLATA SPIEGEL rođ. SPITZER
vjenčani u mjesecu veljači 1920.
18 u Zagrebu.

ILKA SCHWARZ
OSKAR FÜRST
zaručeni u mjesecu siječnju
Varaždin 10 Zagreb

DRAGICA KOHN Koprivnica
ANTUN GOLDSCHMIDT Novigrad
16 zaručeni

ZLATA SOMMER
ERVIN SCHÖN
zaručeni 15
Djakovo Osijek

Broj 5/1920.

Natječaj.

Kod židovske bogoštovne općine u Požegi, (Slavonija) imade se popuniti mjesto rabina, koji ujedno imade biti i vjeroučiteljem na kr. velikoj gimnaziji, te na pučkim školama.

Plaća ustanovit će se prema dogovoru. Natjecatelji treba da znadu hrvatsko-srpski jezik ili barem koji drugi slavenski jezik, a svoju općenitu naobrazbu treba da dokažu svjedočbom zrelosti, stručnu pak naobrazbu svjedočbom kojeg seminarara ili triju rabinskih autoriteta; te ne smiju da su prevalili 40. godinu života.

Ponude sa prepisom svjedočaba, — koji se ne vraćaju, — kao i opis predživotu, te naznakom podataka o naukama i prijašnjeg službovanja, imadu se upraviti na predstojništvo ove općine do uključivo 29. februara 1920.

Samo onima, koji će na pokus biti pozvani, odobrit će se naknada putnih troškova.

Predstojništvo izraelit. bogošt. općine
U Požegi, 15. januara 1920.

Predstojnik 12 Tajnik:
Dr. Brichta Frim

Traži se zamjenik direktora banke

sa duljom bankovnom praksom potpuno sposoban za bilancu, po mogućnosti verziran u robnim poslovima. P. t. refletanti bez razlike vjere neka svoje ponude uprave na Židovsku trgovačku i obrtnu banku d. d. Tuzla.

JOSIP BRÜLL
špediterska radnja
ZEMUN
Bežanijska ulica 22. 147

KONZUM D. D.
ZA PROMET SA ROBOM.
ZAGREB, Ilica 37.
Telefon 23-58, brzojavi „DIONKONZUM“
Prodaje sve vrsti kolonijalne i specerajske robe
na veliko.
169

TVORNICA ŠTAMPILJA
ŠANDOR SCHNELLER
REZBAR — GRAVEUR
ZAGREB
STROSSMAYEROVA ULICA BROJ 6.

U MJESTO KOKSA
može se rabiti u željeznoj peći (Koks-peći)
DRVENI UGLJEN.
Dobiva se po 100 kg. (4 vreće) za K 120 kod
Hrvatskog prometnog društva za ugljen.
A. O. Schwarz, Ilica 26.

Goriva drva
U vrsti imadem i držat ću stalno na skladištu i to piljena i cijepana, na hvate i vagone. Zanimčujem brzu i točnu izvedbu cijenjenih narudžaba, za koje najučtivije molim.
Skladišta:
Savska cesta 58. i Tratinjska cesta 21
Telefon 23-58.
SIMON KRON

Nova Knjižara Hinko Spiegel
ZAGREB, Petrijska ulica 22.
Preporučamo:

Altarac: Sabatski sastanci priče	
Vrhlicky: Bar Kochba (preveo N. Kuntarić)	cijena K 28.—
Jeřabek: Stany židovsky	„ „ 40.—
Bernstein: Cijonizam, njegovo biće i organizacija (Preveo dr. Altarac)	„ „ 5.—
Zollschan: Revision des jüdischen Nationalismus	„ „ 20.—
Brod: Das gelobte Land	„ „ 20.—
Kaplun-Kozan: Die jüdischen Wanderbewegungen	„ „ 26.—
Mayer: Die Wiener Juden	„ „ 42.—
Salom Aš: Der Gott der Rache	„ „ 15.—
G. Beer: Hebräische Hramatik prvi i drugi dio	„ „ 16.—
Buber: Ereignisse und Begegnungen	„ „ 18.—

Veliki izbor raznovrsnih knjiga hrvatske, srpske, slovenske i njemačke književnosti.
Veliko skladište moderne i stare jevrejske književnosti u izvoru i prijevodima.
Sva djela Herzla, Nordana, Zangwilla, Bubera, Šaloma Aš, Leib Jichok Pereca, Šolem Elehema i svih drugih jevrejskih pisaca.
Učbenici jevrejskog jezika, cijonistička literatura, jevrejski molitvenici i ritualia.

Ži douske razglednice napose slike i crteži Liliena, — Pisači i risači materijal i sve školske potrebštine.